

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	254
Land:	Aserbajdsjan
Kilde:	Lifos
Titel:	Azerbajdzjan - statligt förtryck och repression
Udgivet:	6. maj 2019
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. september 2019

Azerbajdzjan – statligt förtryck och repression

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Azerbajdzjan – statligt förtryck och repression

2019-05-06, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2019

Omslagsbild: <https://pixabay.com/images/search/azerbaijan/>

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

English summary.....	5
1. Inledning	7
1.1. Syfte och källor	7
2. Den formella och informella makten i Azerbajdzjan.....	8
2.1. Historisk bakgrund	8
2.2. Den formella makten	9
2.2.1. Statsskick och administration.....	9
2.2.2. Den exekutiva makten.....	9
2.2.3. Parlamentet.....	11
2.2.4. Den dömande makten.....	11
2.3. Den informella makten	13
2.3.1. Det informella maktsystemet	13
2.3.2. Det ”neo-feodala” systemet och korruptionen	13
2.3.3. Den politiska och ekonomiska makten	15
2.3.4. Klanpolitik och oligarki	15
2.3.5. Vem har makten idag?	16
3. Politiskt förtryck och repression i kontext	18
3.1. Den etniska och religiösa dimensionen	18
3.2. Den ekonomiska situationen.....	20
3.3. Den säkerhetspolitiska situationen	21
3.4. Presidentfamiljen.....	23
3.5. Kritik eller granskningar som hotar enskilda personers intressen och särskilt anklagelser om korruption	23
4. Säkerhetssektorn i Azerbajdzjan.....	24
4.1. Särskilt om några aktörer	24
4.1.1. Statens säkerhetstjänst (<i>State Security Service</i>)	24
4.1.2. Avdelningen för bekämpning av organiserad brottslighet (<i>Department for Combatting Organized Crime</i>).....	25
4.1.3. Övriga polisen	26
4.2. Tortyr och våld inom säkerhetssektorn	26
4.3. Kontroll och styrning över säkerhetssektorn	27
5. Marginalisering av civilsamhälle och politisk opposition	29
5.1. Lagstiftning om finansiering av icke-statliga organisationer	29
5.2. Osynliggörande av den politiska oppositionen	30
5.3. Inskränkningar i mötesfriheten.....	31
5.4. Yttrandefriheten på internet.....	31
5.5. Individuell utsatthet	32
5.5.1. Utsatta grupper	32
5.5.2. Resor till Georgien	35
5.5.3. Administrativa arrester och deltagande i demonstrationer	36
5.5.4. Utreseförbud.....	39
6. Politiska fångar.....	41
6.1. Arbetsgruppens kategoriseringar.....	42
6.2. Kategorisering utifrån typ av kritik	43

6.3.	Brottsutredande aktörer	44
6.4.	Domstolar i första instans	45
6.5.	Modus i brottsanklagelser.....	45
6.6.	Benådade fångar mars 2019	46
7.	Lifos analys	47
7.1.	Det azerbajdzjanska samhället och systemet.....	47
7.2.	Individens utsatthet	48
	Källförteckning	51

English summary

During the last few years the number of Azerbaijani citizens applying for asylum in Sweden has increased. A survey, conducted by Lifos in 2018, concluded that a large share of the applicants claimed to be persecuted by Azerbaijani authorities for political reasons. Against this background, the purpose of this report is to provide current and relevant information pertaining to state repression against oppositional and regime critical activists. In the report, the power-structures and the regime's fundamental way of functioning is described in order to provide a framework within which state repression can be understood and analysed.

Formal power within the Azerbaijani state is concentrated to the executive power, especially to the president and the presidential administration. The legislative and judicial powers lack in their ability to provide oversight and control over the executive power. State institutions, including the judiciary and the police, are in large tools used by the executive power. In parallel to the formal power structure, an informal power structure with an internally well-defined hierarchy is in place. President Ilham Aliyev controls a wide pyramid-like network where geographical background, clan membership, family relations and economic interests are common denominators. The widespread economic corruption is a factor strongly contributing to the power of these networks. Corruption is knitting together the political and economic power. Due to the strength of the informal system, mandates and assignments are mainly not associated with specific functions or positions, but rather to individuals. The state apparatus, including for example the police, can in certain instances be influenced by individuals within the regime. The nature of the system contributes to a polarisation of Azerbaijani society. Thus, most officials, also on a grass root level, have an interest in preserving the status quo.

The Azerbaijani regime perceives a number of external threats due to its geopolitical location, the influence of great powers and the conflict with Armenia. Internally, the religious character of the country as well as the ethnic demography, both related to the external threats, are perceived as problematic. The last years weakening economy and social unrest has made the society less stable. Together this creates a political context in which the regime is very sensitive to criticism.

Certain themes of criticism and oppositional activities are especially sensitive: the ethnic and religious dimension, the economic situation, security policy, the presidential family and critical investigations of individuals (especially regarding corruption). However, according to Lifos assessment, contextual factors in addition to themes of criticism, such as timing and audience, are of a decisive importance when assessing individual vulnerability and predicting responses of the authorities. According to Lifos analysis, a number of categories of individuals – human rights activists and

defenders, social and political activists, activists within youth movements, journalists, islamists, young persons who are influential on social media, whistle blowers and certain more profiled party activists – has been and can be targeted by the authorities.

1. Inledning

1.1. Syfte och källor

De senaste åren har antalet asylsökande från Azerbajdzjan ökat. Lifos genomförde under 2018 en behovsanalys där resultatet visade att en stor andel av de asylsökande anförde politiska skäl och där förföljelsen utgick från myndigheterna. Syftet med denna rapport är att tillhandahålla aktuell och relevant information gällande statligt förtryck och repression av oppositionella och regimkritiker i Azerbajdzjan.

Utgångspunkt för rapporten är att, genom att skissa de azerbajdzjanska maktstrukturerna och regimens¹ grundläggande funktionssätt, skapa en ram inom vilken den statliga repressionen kan förstås.

Rapporten bygger på öppna källor kombinerat med ett antal initierade muntliga källor. Informationsläget för situationen i Baku är enligt Lifos bedömning relativt bra. Media rapporterar om centrala händelser och betraktare har en bra inblick i vad som sker. Det finns även flera nyligen uppdaterade rapporter från utredningsresor. I öppna källor finns det dock endast begränsad information om situationen utanför Baku. En orsak till detta är att det finns färre journalister och i princip inga verksamma människorättsadvokater stationerade utanför Baku.² De muntliga källor Lifos konsulterat saknar även de närmare insyn i förhållandena utanför Baku. De muntliga källorna uppger samtidigt att situationen för oppositionella utanför Baku är värre än i huvudstaden. Det medför att det i allmänhet finns en relativt stor grad av osäkerhet i den information som presenteras om händelser som inträffat utanför Baku.

¹ Begreppet "regimen" används i denna rapport för att beskriva den grupp individer som styr i Azerbajdzjan. Det är ett bredare begrepp än "regeringen" och inrymmer också personer vars formella makt är begränsad men vars informella makt är stor. Begreppet används i denna rapport endast deskriptivt.

² Forskare A, 2019-01-10

2. Den formella och informella makten i Azerbajdzjan

I kapitel 2 beskrivs maktförhållandena inom den azerbajdzjanska staten. Med utgångspunkt i detta perspektiv beskrivs de centrala statliga institutionerna såsom den exekutiva, lagstiftande och byråkratiska makten. Därefter beskrivs hur den informella makten i Azerbajdzjan är konstituerad. Särskilt den institutionaliserade korruptionen och dess betydelse för maktförhållandena inom den azerbajdzjanska staten beskrivs ingående.

2.1. Historisk bakgrund

Azerbajdzjan består av 115 olika etniska (sub-)grupperingar varav azerier är i majoritet.³ Det azeriska folket kan i sin tur indelas i sex grupper som finns utspridda i framför allt Azerbajdzjan och Iran men även i Ryssland och Turkiet.⁴ *Encyclopedia Britannica* uppger att den muslimska befolkningen i Azerbajdzjan till två tredjedelar består av shiamuslimer och till en tredjedel av sunnimuslimer. Det finns även en liten kristen minoritet. Landet gränsar i norr till Ryssland, i öster till det Kaspiska havet, i söder till Iran, i väst till Armenien och i nordväst till Georgien. Enklaven Nakhchivan ligger sydväst om Azerbajdzjan och gränsar till Armenien, Iran och Turkiet.⁵

Azerbajdzjan har under historien varit uppdelat i flera självständiga furstendömen (*Khanates*) och har periodvis varit kontrollerat av bl.a. det ottomanska riket, Safaviderna (från dagens Iran) och av det ryska imperiet.⁶ Azerbajdzjan bildades som en egen stat för första gången 1918. Redan 1920 införlivades dock Azerbajdzjan i Sovjetunionen.⁷ Landet förklarade sig självständigt från Sovjet den 30 augusti 1991. 1993 rådde kaos i det nyligen självständiga Azerbajdzjan. Ekonomin var i spillror, landets armé led stora förluster på slagfältet och anarki rådde. Landet var i princip en kollapsad stat (*failed state*). Det var i denna kontext som fadern till dagens president, Heydar Alijev, tog makten.⁸

³ Karasik, Theodore W. & Kechichian, Joseph A., *The Crisis in Azerbaijan: How Clans Influence the Politics of an Emerging Republic*, vol. IV, nr 1, september 1995 <<https://www.mepc.org/node/4855>> (hämtad 2019-02-04)

⁴ International Crisis Group (ICG), *Azerbaijan – Turning over a new Leaf?* 2004-05-13, s. 7–8 <<https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/azerbaijan/azerbaijan-turning-over-new-leaf>> (hämtad 2019-02-04)

⁵ *Encyclopedia Britannica, Azerbaijan*, 2019-04-23 <<https://www.britannica.com/place/Azerbaijan>> (hämtad 2019-04-26)

⁶ Cornell, Svante E., *Azerbaijan Since Independence*, M.E. Sharpe: Armonk, New York & London, England, 2011, s. 5–7

⁷ Cornell, 2011, s. 162

⁸ Cornell, 2011, s. 77–78

2.2. Den formella makten

2.2.1. Statsskick och administration

Formellt sett är Azerbajdzjan en semipresidentiell republik där den lagstiftande makten återfinns i parlamentet (*Milli Majlis*).⁹ Azerbajdzjan ansågs länge som en semiauktoritär stat med en blandning av demokratiska och auktoritära inslag.¹⁰ De demokratiska inslagen har dock enligt forskaren Jody LaPorte främst existerat i teorin, varför hon benämner landet som ett bra exempel på en ”hegemonisk auktoritär stat” (eng. *hegemonic authoritarianism*).¹¹ Landet har de senaste åren kommit att betraktas som en konsoliderad auktoritär stat.¹² I *Freedom House* bedömning från 2017 får landet betyget 6,73 på en 7-gradig skala där 7 är minst demokratiskt. Landet har stadigt regresserat på *Freedom House* skala sedan 2008.¹³

Det självständiga Azerbajdzjan ärvde det sovjetiska administrativa systemet och landet delas administrativt upp i byar, bosättningar, regioner och städer.¹⁴ Landet består av nio regioner och den autonoma republiken Nakhichevan (*Naxçıvan*), som styrs enväldigt av presidenten Ilham Alijevs släkting Vasif Talibov. Regionerna består i sin tur av 78 distrikt och städer. Det finns två parallella system av lokalt styre. Dels hålls motsvarande kommunval där politiker väljs av folket¹⁵, dels har den exekutiva makten grenar i regionerna, städerna och stadsdistrikten vars befattningshavare utses av den exekutiva makten.¹⁶ Befattningshavaren utser i sin tur ledare i de byar och bosättningar i det området som denne ansvarar över.¹⁷

2.2.2. Den exekutiva makten

Presidentposten har sedan 2003 innehaft av Ilham Alijev och innan honom av hans far Heydar Alijev.¹⁸ Sedan Ilham Alijev övertog makten i Azerbajdzjan har flera konstitutionella förändringar genomförts vilka

⁹ USA, Department of State (USDOS), *Azerbaijan 2017 Human Rights Report*, 2018-04-20, s. 1 < <https://www.state.gov/documents/organization/277385.pdf> > (hämtad 2018-12-17)

¹⁰ Central Asia Program, *Can an Authoritarian Regime Have a Meritocratic Public Administration? The Case of Azerbaijan*, juni 2018, s. 2

<<http://centralasiaprogram.org/archives/12461>> (hämtad 2019-02-04)

¹¹ LaPorte, Jody, *Hidden in plain sight: political opposition and hegemonic authoritarianism in Azerbaijan*, 2014, s. 340

<<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1060586X.2014.951184>> (hämtad 2018-12-07)

¹² Bertelsmann Stiftung (BTI), *2018 Country Report Azerbaijan*, 2018 <https://www.ecoi.net/en/file/local/1427383/488339_en.pdf> (hämtad 2019-02-03)

¹³ Freedom House, *Nations in Transit 2018: Azerbaijan country profile*, 2018 <<https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/azerbaijan>> (hämtad 2018-12-17)

¹⁴ Mamedova, Meriban et al., *Local government in Azerbaijan*, odaterad, s. 384 <<http://www.constitutionnet.org/sites/default/files/Azerbaijan%20Local%20Gov%27t%20Article.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁵ Freedom House, 2018

¹⁶ Mamedova, Meriban et. al, odaterad, s. 384

¹⁷ Mamedova, Meriban et. al, odaterad, s. 384

¹⁸ Central Asia Program, 2018, s. 2

förstärkt presidentämbetets formella makt.¹⁹ De konstitutionella förändringar som röstades igenom 2009 innebar att mandatperioden förlängdes från fem till sju år samt att presidenten kan regera i obegränsat antal mandatperioder.²⁰ 2016 skedde nya konstitutionella reformer vilka gav presidenten makten att upplösa parlamentet samt att utse två vicepresidenter.²¹ I Azerbajdzjan har presidenten formellt sett stor makt. Presidenten kan bl.a. utlysa val till parlamentet tillsätta och avsätta premiärministern och ministrarna samt föreslå budget för godkännande av parlamentet.²²

Flera källor framhåller att den dominerande kraften inom den exekutiva makten finns i presidentens administration.²³ Presidentens administration förverkligar presidentens makt. Administrationen har ett stort mandat, det förbereder bl.a. lagförslag som ges till parlamentet samt utfärdar presidentens dekret och instruktioner. Administration har sedan 1995 letts av Ramiz Mehtiev.²⁴ Ramiz Mehtiev tillhör det så kallade ”gamla gardet” (se 2.3.5) och blev från start en nära allierad till den nuvarande presidenten Ilham Alijev.²⁵

Det regerande partiet *New Azerbaijan Party* (även *Yeni Azərbaycan Partiyası* och YAP) grundades 1991 av Heydar Alijev i Nakhichevan. Flera av de ledande medlemmarna i partiet tillhör Alijev-familjen. Partiet fungerade från början i mångt och mycket som ett kommunistiskt parti, t.ex. var (och är²⁶) medlemskap en förutsättning för statlig anställning. Partiet har kontor över hela landet och hade 2004 ”hundratusentals medlemmar”.²⁷ Antalet medlemmar uppges 2019 ha uppnått 700 000.²⁸ *New Azerbaijan Party* saknar en tydlig ideologi och partiet är ett typiskt maktparti där den starkast enande faktorn är just det faktum att partiet har makten.²⁹ Den faktiska makten inom partiet är knuten till personer snarare än till officiella befattningar.³⁰

¹⁹ Freedom House, 2018

²⁰ BTI, 2018, s. 11

²¹ BTI, 2018, s. 5

²² Official website of the President of the Republic of Azerbaijan, *President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev: Presidential power*, odaterad <<https://en.president.az/president/power>> (hämtad 2019-02-04)

²³ BTI, 2018, s. 14 – 15; USDOS, 2018-04-20, s. 1

²⁴ Official website of the President of the Republic of Azerbaijan, *President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev: Administration* odaterad <<https://en.president.az/administration>> (hämtad 2018-12-07)

²⁵ ICG, *Azerbaijan: Vulnerable Stability*, 2010-09-03 <<https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/azerbaijan/azerbaijan-vulnerable-stability>> (hämtad 2019-02-04)

²⁶ USDOS, 2018, s. 25– 26

²⁷ ICG, 2004, s. 10

²⁸ News.az, *Azerbaijan's ruling party surpassed 700.000 members*, 2019-01-19 <<https://www.news.az/articles/politics/136666>> (hämtad 2019-02-04)

²⁹ Cornell, 2011, s. 187– 188

³⁰ BTI, 2018, s. 40

2.2.3. Parlamentet

Den lagstiftande makten i Azerbajdzjan finns hos parlamentet (*Milli Majlis*).³¹ Det finns 50 registrerade oppositionella partier i Azerbajdzjan.³² Till parlamentet väljs 125 ledamöter. Parlamentsvalen i Azerbajdzjan lever enligt svenska Utrikesdepartementet (UD) inte upp till OSSE:s standard för demokratiska val. Vid valet 2015 erhöll New Azerbaijan Party 71 mandat och de övriga mandaten gick till oberoende kandidater som inte uttalat är emot New Azerbaijan Party.³³ Ingen genuin opposition finns för närvarande representerad i parlamentet.³⁴ Senast något av de ledande oppositionspartierna var representerade i parlamentet var 2010.³⁵ Ledamöterna i parlamentet utses, enligt *Bertelsmann Stiftung* (BTI), i praktiken av den exekutiva makten. Det innebär att parlamentsledamöter i stor utsträckning är ”protegéer eller släktingar” till inflytelserika makthavare och i realiteten består deras roll av att implementera beslut som fattats av den exekutiva makten.³⁶ Parlamentet har länge varit utan reell makt. T.ex. ger *International Crisis Group* (ICG) i sina rapporter, från 2004 respektive 2010, bilden av att parlamentet i praktiken kontrollerats av presidentadministrationen.³⁷

2.2.4. Den dömande makten

Domstolssystemet i Azerbajdzjan består av tre nivåer där det finns två högre domstolar: konstitutionsdomstolen och den högsta domstolen. Det finns under dessa motsvarande hovrätter, civila domstolar samt specialdomstolar.³⁸ Domstolsväsendet leds av det juridisk-legala rådet som justitieministern styr över. Det juridisk-legala rådet, där en majoritet av medlemmarna utses av regeringen, ansvarar för tillsättningen av domare.³⁹ Även om det sker ett urval baserat på kompetens uppges politisk lojalitet till regimen vara det avgörande kriteriet vid tillsättningen av domare.⁴⁰ Presidenten ansvarar för att föreslå domare till den konstitutionella

³¹ Milli Majlis Republic of Azerbaijan, odaterad
<<http://www.meclis.gov.az/?/en/topcontent/14>> (hämtad 2019-02-04)

³² USDOS, 2018, s. 25

³³ Utrikesdepartementet (UD), *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Azerbajdzjan: situationen per den 31 december 2017*, 2018-06-28, s. 1
<<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41663>> (hämtad 2019-02-04)

³⁴ BTI, 2018, s. 11

³⁵ USDOS, 2018, s. 26

³⁶ BTI, 2018, s. 15

³⁷ ICG, 2010, s. 6; ICG, 2004, s. 10

³⁸ Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders on his mission to Azerbaijan*, 2017-02-20, s. 15
<<http://www.refworld.org/docid/58b956874.html>> (hämtad 2019-02-04)

³⁹ Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, *The Functioning of the Judicial System in Azerbaijan and its Impact on the Right to a Fair Trial of Human Rights Defenders*, 2016, s. 4–5 <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/Azerbaijan_judiciary.pdf> (hämtad 2019-02-04)

⁴⁰ BTI, 2018, s. 15

domstolen, högsta domstolen och till hovrätterna. Presidenten kan även utse och avsätta statsåklagaren, med godkännande av parlamentet.⁴¹

Flera källor konstaterar att hela det juridiska systemet, det vill säga bl.a. domstolar, åklagarmyndigheten och advokatsamfundet, inte är självständigt i sin relation till den exekutiva makten.⁴² I teorin finns dock förutsättningar för maktindelning.⁴³ *Freedom House* poängterar att det juridiska systemet används som ett verktyg av den exekutiva makten.⁴⁴ Den bilden delas av *Nederländska Helsingforskommittén* och av *Helsingfors stiftelse för mänskliga rättigheter*. De poängterar i sin rapport att den exekutiva makten kan använda sig av det juridiska systemet för att systematiskt förfölja motståndare.⁴⁵ BTI går så långt som att säga att domstolarna verkar som en ”mekanism för bestraffning i händerna på den exekutiva makten”.⁴⁶

Därtill anses det juridiska systemet som helhet väldigt korrupt.⁴⁷ Svenska UD uppger att särskilt i mål där betydande ekonomiska eller politiska intressen står på spel präglas domstolarna av korruption.⁴⁸ USA:s *Department of State* (USDOS) konstaterar att det finns tillförlitliga anklagelser om att domare per rutin tar emot mutor.⁴⁹

Det finns en ombudsmannafunktion för mänskliga rättigheter dit medborgare kan vända sig med klagomål. Denna funktion anses av icke-statliga organisationer vara fläckad av politisk påverkan i politiskt känsliga ärenden. Ombudsmannen genomför undersökningar och besök i fängelser men aktivister har lyft klagomål från fångar på att ombudsmannen inte utrett anklagelser om tortyr och misshandel.⁵⁰ Det ska i sammanhanget betonas att ombudsmannafunktionen även fungerar som ”national prevention mechanism” mot tortyr.⁵¹

⁴¹ Official website of the President of the Republic of Azerbaijan, *President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev: Presidential power*, odaterad

⁴² I princip samtliga konsulterade skriftliga källor delar denna uppfattning. Se t.ex.: United Nations (UN), *Committee against Torture, concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 2016-01-27, s. 4

<https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/C/AZE/CO/4&Lang=En> (hämtad 2019-02-04); BTI, 2018, s. 14– 15; USDOS, 2018, s. 9

⁴³ BTI, 2018, s. 17

⁴⁴ Freedom House, 2018

⁴⁵ Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, 2016, s. 5

⁴⁶ BTI, 2018, s. 15, 17

⁴⁷ Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, 2016, s. 6– 7

⁴⁸ UD, 2018, s. 3

⁴⁹ USDOS, *Country Report on Human Rights Practices 2018 –Azerbaijan*, 2019-03-13, s.10 < <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=42966>> (hämtad 2019-04-02)

⁵⁰ USDOS, 2019, s. 6, 31

⁵¹ Ombudsman - The Commissioner for Human Rights of the Republic of Azerbaijan, *National preventive mechanism against torture*, odaterad

<<http://ombudsman.gov.az/en/view/allnews/13>> (hämtad 2019-04-11)

Den exekutiva maktens inflytande över det juridiska systemet kan på flera olika vis påverka det enskilda fallet. Domstolar godtar ofta åklagarmyndighetens framställan utan att göra en självständig bedömning. I 99 procent⁵² av fallen döms den åtalade. Därtill förekommer det uppgifter om att det straffrättsliga systemet används i t.ex. yttrandefrihetsmål.⁵³ USDOS konstaterar att många domslut saknar juridisk grund och överensstämmer inte med de bevis som presenteras i domstolen.⁵⁴ Den exekutiva maktens inflytande blir särskilt tydligt i mer profilerade fall. Europadomstolen för mänskliga rättigheter kritiserade de Azerbajdzjanska domstolarna för att de i fallet Ilgar Mammadov inte tog hänsyn till förswarets invändningar gällande den bristfälliga bevisningen. Domstolen dömde enhälligt att *rätten till en rättvis rättegång*, i enlighet med artikel 6 § 1 i den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter, hade åsidosatts.⁵⁵

2.3. Den informella makten

I avsnitt 2.2 har den formella maktstrukturen i Azerbajdzjan skildrats. I följande stycken kommer de olika beståndsdelarna som utgör den informella makten att beskrivas.

2.3.1. Det informella maktsystemet

I Azerbajdzjan finns på ytan den formella staten med dess institutioner och officiella befattningar och titlar. Under ytan finns en parallell befattningsstruktur där en alternativ hierarki råder.⁵⁶ Den informella makten hos en person avgörs av sådana faktorer som vänskaps- eller lojalitetsband eller andra gemensamma nämnare. Den parallella (informella) hierarkin är i Azerbajdzjan till och med mer betydelsefull än den formella hierarkin.⁵⁷

2.3.2. Det "neo-feodala" systemet och korruptionen

Azerbajdzjan anses idag av de flesta betraktare som ett väldigt korrupt land.⁵⁸ Korruption i Azerbajdzjan var redan under Sovjettiden utbredd.

⁵² En annan källa nämner att under 2013-2014 ledde 85% till 87% av fallen till fällande dom. Se: Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, 2016, s. 45

⁵³ UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders on this mission to Azerbaijan*, 2017-02-20, s. 17
<<http://www.refworld.org/docid/58b956874.html>> (hämtad 2019-02-04)

⁵⁴ USDOS, 2019, s. 9

⁵⁵ European Court of Human Rights, *Concerning Ilgar Mammadov v. Azerbaijan* (Application no. 15172/13), 2014-05-22
<http://www.menschenrechte.at/orig/14_3/Mammadov.pdf> (hämtad 2018-12-18) ; Council of Europe, *Committee on the Honouring of Obligations and Commitments by Member States of the Council of the Europe (Monitoring Committee), Honouring of obligations and commitments by Azerbaijan, Informaion note on a fact-finding visit to Baku (12-14 January 2017)*, 2017-02-19, s. 4 <<http://website-pace.net/documents/19887/3136217/AS-MON-2017-06-EN.pdf/cccecb9b-5c79-48e7-9f66-3e6b330aca49>> (hämtad 2019-02-21)

⁵⁶ Cornell, 2011, s. 187

⁵⁷ Cornell, 2011, s. 162 –163

⁵⁸ Transparency International, vars metod består av en sammanställning av andra instituts bedömningar, ger landet 25 poäng av 100 (land 152 av totalt 180). Vilket kan jämföras med Georgiens 58 poäng (41 av 180) och Rysslands 28 poäng (138 av 180). Se Transparency

Avsaknaden av en stark tradition av självständigt styre innebar att Azerbajdzjan saknade de institutionella traditioner och ramar som kunde fylla tomrummet när det socialistiska systemet föll. Heydar Alijev bedömde att istället för att bekämpa korruptionen var hans bästa alternativ att kontrollera och centralisera den. Tillsammans skapade dessa omständigheter ett alternativt system för styrning som ibland benämns ”neo-feodalism” (även institutionaliserad korruption).⁵⁹

Det neo-feodala systemet fungerar i mångt och mycket som forna tiders feodala system genom att olika sektorer av staten fördelas bland eliten och att ett stort utrymme för lokalt herravälde ges. Personer i toppen av systemet placerar sedan personer de kan lita på, ofta familje- eller klanmedlemmar, i nyckelpositioner.⁶⁰ Presidenten har en särskild roll i det neo-feodala systemet i Azerbajdzjan. Dels fördelar presidenten den ekonomiska och politiska makten och dels agerar presidenten medlare och problemlösare i de fall det uppstår konflikter inom systemet. Resurserna som presidenten distribuerar kan vara styret över ett administrativt område eller rättigheter till lukrativa ekonomiska kontrakt och indirekt rätten till att inkräva mutor. I utbyte kräver presidenten obestridlig lojalitet samt en del av inkomsterna. Denna pyramidstruktur går att finna i den absoluta toppen likväl som längre ned i byråkratin.⁶¹ Pengarna som kanaliseras till toppen fördelas sedan ned i systemet där de sedan delas ut. Det finns uppgifter om att summan av dessa utbetalningar 2004 uppgick till tre miljarder dollar.⁶² Särskilt personer som befinner sig i mitten av den statliga byråkratin knyter sin lojalitet snarare till sin position inom korruptionsnätverken än till sin formella roll. Deras huvudsakliga intressen är därför det kontinuerliga flödet av pengar som försäkrar deras position inom nätverken.⁶³

Eftersom personer på alla nivåer inom systemet är beroende av ett kontinuerligt inflöde av mutor för att behålla sin position inom nätverket är det korrupta systemet självförstärkande.⁶⁴ Därtill fungerar korruptionen som ett effektivt kontrollverktyg för regimen eftersom det gör alla beroende av varandra samt gör alla till (med)brottslingar.⁶⁵ På så vis blir det selektiva användandet av antikorrupsionsåtgärder ett verktyg som kan användas av regimen för att förhindra bildandet av alternativa maktcentrum och för att i extrema fall återupprätta viktiga institutioners funktion.⁶⁶

International, *Corruption Perception's Index 2018*, 2018 <
<https://www.transparency.org/country/AZE>> (hämtad 2019-02-04)

⁵⁹ Cornell, 2011, s. 176 – 177

⁶⁰ ICG, 2010, s. 7

⁶¹ ICG, 2010, s. 7

⁶² ICG, 2010, s. 12

⁶³ Cornell, 2011, s. 180

⁶⁴ ICG, 2010, s. 8

⁶⁵ ICG, 2010, s. 11 – 12

⁶⁶ Cornell, 2011, s. 177

2.3.3. Den politiska och ekonomiska makten

Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att särskilja den ekonomiska och politiska makten i Azerbajdzjan.⁶⁷ Politisk makt innebär möjligheten att tillsätta släktingar, vänner och affärskompanjoner på andra statliga eller politiska tjänster. Därtill innebär politisk makt även ett inflöde av andelar av olika mutor eller beskyddaravgifter som betalas till personer inom nätverket. Politisk makt möjliggör på så sätt ekonomisk makt.⁶⁸

På samma vis kan ekonomisk makt användas som ett medel för att nå politisk makt. Med ekonomiska medel kan aspirerande oligarker genom att muta och belöna bygga sig egna nätverk av anhängare som hotar de existerande nätverken. För att bevara lojaliteten hos personer längre ned i näringskedjan fordras kontinuerliga utbetalningar av medel.⁶⁹ Kontrollen över de statliga institutionerna är ur detta hänseende av stor vikt. Detta eftersom det är där de absolut viktigaste korruptionsnätverken med de största resurserna finns. Resurserna finns inte bara i form av likvida medel utan kanske framför allt genom kontrollen över tjänstetillsättningar.⁷⁰ Det vore mycket svårt att kontrollera landet utan att kontrollera de stora ekonomiska medlen. Korruptionen i den absoluta politiska toppen i Azerbajdzjan tjänar därför ett politiskt snarare än ett ekonomiskt syfte.⁷¹

2.3.4. Klanpolitik och oligarki

Det neo-feodala systemets lojalitetsbaserade korruptionsnätverk är sammankopplat med det azeriska samhällets sammansättning. De olika grupper som befolkar dagens Azerbajdzjan har historiskt organiserat sig baserat på klan, hemvist och familj.⁷² Det regionbaserade klansystemet i Azerbajdzjan har sitt ursprung i landets historiska uppdelning i olika självständiga furstendömen (*khanates*). De dominerande klanerna i Azerbajdzjan kommer från Nakhichevan (där Alijevfamiljen har sitt ursprung), dagens Armenien (där yerazklanen kommer ifrån), sydöstra Georgien (grazklanen), Karabach och områdena Baku och Shirvan. Med undantag för det sistnämnda området har alla dessa områden traditionellt varit hemort för diaspora-azerier.⁷³ Ytterligare en klan som nämns som inflytelserik är den ”kurdiska klanen”.⁷⁴

Både den idag styrande regimen och oppositionen har länge haft klaner baserade på geografisk hemvist som sin huvudsakliga lojalitetsbas. Abulfaz Elchibey, tillhörandes *Azerbaijan Popular Front Party* (benämns även som APFP), som för en kort period var president innan Heydar Alijev, baserade sitt politiska stöd på klaner från Ordubad i Nakhchivan.⁷⁵ Etibar Mamedov,

⁶⁷ Cornell, 2011, s. 187

⁶⁸ Cornell, 2011, s.175

⁶⁹ Cornell, 2011, s. 176

⁷⁰ Cornell, 2011, s. 180

⁷¹ Cornell, 2011, s. 177

⁷² Karasik, Theodore W. & Kechichian, Joseph A., 1995

⁷³ Cornell, 2011, s. 168

⁷⁴ Central Asia Program, 2018, s. 3

⁷⁵ Karasik, Theodore W. & Kechichian, Joseph A., 1995

ledare och grundare av *Azerbaijan National Independence Party* (benämns även ANIP) tillhör yerazklanen och partiet har också många medlemmar från den klanen. Ledningen i *Azerbaijani Democratic Party* (benämns även ADP), lett av Rasul Guliyev, består också av personer från Nakhchivan. Den tidigare presidenten Ayaz Mutalibov har traditionellt haft sitt främsta stöd i Bakuregionen. *Müsavats* ledare Isa Gambar kommer ursprungligen från ”det större Karabachområdet”. Han har dock byggt sin politiska plattform på att vara emot regionalism i allmänhet och Nakhchivanklanen i synnerhet.⁷⁶

2.3.5. Vem har makten idag?

Den ledande klanen i Azerbajdzjan är den så kallade Nakhchivanklanen som Alijevfamiljen tillhör och leder. Den nuvarande presidentens far, Heydar Alijev, byggde sitt och sin familjs nätverk redan på 1960- och 1970-talet när han fick till uppgift av det sovjetiska kommunistpartiet att reformera den offentliga sektorn i Azerbajdzjan. På nyckelpositioner i de statliga institutionerna tillsatte han personer han kunde lita på såsom tidigare KGB-kollegor och personer från Nakhchivan- och yerazklanerna. När han sedan återtog makten 1993 återupplivade han sina gamla nätverk som framför allt var baserade på personer från Nakhchivan- och yerazklanerna.⁷⁷

När Ilham Alijev tog över makten övertog han i mångt och mycket sin faders nätverk.⁷⁸ Ilham Alijev kom dock successivt att betro sig allt mindre till sin familjs traditionella bundsförvanter inom Nakhchivan- och yeraziklanerna. Enligt *International Conflict Groups* (ICG:s) bedömning kom den personliga relationen till Ilham att spela större roll än regional hemvist. Arresteringen av Ali Insanov, ledare för yeraziklanen, kom att ”symbolisera slutet för regionala klaner som avgörande faktor i azerisk politik”.⁷⁹

Det finns tre huvudsakliga grupperingar som de senaste åren⁸⁰ dominerat den informella politiken i Azerbajdzjan: det ”gamla gardet” som leds av Ramiz Mehtiev; oligarkerna som har en nära relation till Ilham Alijev och Ilham Alijevs familj och släktingar. Det gamla gardet innehåller bl.a. inrikesministern Ramil Usubov och statsåklagaren Zakir Garalov⁸¹.

⁷⁶ Cornell, 2011, s. 169 – 170

⁷⁷ Cornell, 2011, s. 82 – 83

⁷⁸ Cornell, 2011, s. 110

⁷⁹ ICG, 2010, s. 3

⁸⁰ Enligt Forskare B (2019-01-27), som Lifos bedömer som initierad, är den huvudsakliga förändringen som skett sedan 2010 att presidenthustruns familj ökat sitt inflytande.

⁸¹ Värt att nämna är att Mehtiev och Garalov styr över varsitt statligt organ som arbetar med korruptionsbekämpning och som framgår ovan används korruptionsanklagelser som ett maktinstrument. Se: Prosecutor General’s Office of the Republic of Azerbaijan, *Anti-Corruption General Directorate with the Prosecutor General*, odaterad <<http://www.genprosecutor.gov.az/en/content/40/anti-corruption-general-directorate-with-the-prosecutor-general>> (hämtad 2019-01-07); Azerbaijan Republic, *Commission on Combating Corruption*, 2009-04-30 <<http://www.antikorrupsiya.gov.az/view.php?lang=en&menu=26>> (hämtad 2019-02-04)

Oligarkerna består av personer som fått sin ställning genom nära affärskontakter med presidenten. De mäktigaste oligarkerna har ansetts vara ministern för nödsituationer Kemaleddin Heydarov, transportministern Ziya Mammadov och vd:n för det statliga oljebolaget Rovnag Abdullayev.⁸² Ziya Mammadov avsattes 2017 när Transportministeriet slogs ihop med Kommunikations- och Teknologiministeriet. Han ersattes av Ramin Guluzade.⁸³ Bland Alijevfamiljens släktingar utmärker sig presidentens hustrus familj, Pashaevs, och ledaren för den autonoma republiken Nakhchivan, Vasif Talibov.⁸⁴ Presidentfrun utnämndes till vicepresident 2016. Flera källor konstaterar att presidentfruns familj Pashaev på senare år stärkt sin makt.⁸⁵

Den elit som styrt Azerbajdzjan sedan 1990-talet (i denna rapport regimen), har inte drivits av någon särskild politisk agenda eller ideologi annat än viljan att sitta kvar vid makten.⁸⁶ Det kanske viktigaste strategiska målet för regimen har varit att bevara stabiliteten i landet.⁸⁷ Tillhandahållandet av säkerhet och stabilitet anses också vara viktiga orsaker till varför regimen behållit makten.⁸⁸ Ilham Alijev anses påverkad av den östasiatiska utvecklingsmodellen där ekonomisk utveckling ges företräde framför politiska reformer.⁸⁹ Ramiz Mehtiev, chef över presidentadministrationen och regimen ledande ideolog, har bl.a. benämnt systemet i Azerbajdzjan som ”en ansvarsfull demokrati” vars huvudsakliga ideologiska beståndsdelar är en stark president och en personkult kring presidenten och hans fader.⁹⁰

⁸² ICG, 2010, s. 8 – 10

⁸³ IRFS, Obeyktiv TV, *Minister Ziya Mammadov, Close Family Friend of Donald Trump, Gets Sacked*, 2017-02-13 <<https://www.irfs.org/news-feed/minister-ziya-mammadov-close-family-friend-of-donald-trump-gets-sacked/>> (hämtad 2019-04-02)

⁸⁴ ICG, 2010, s. 9 – 10

⁸⁵ Se t.ex; Freedom House, 2018 & BTI, 2018, s. 7

⁸⁶ Cornell, 2011, s. 187 – 188

⁸⁷ BBC Monitoring (betaltjänst), *Azeri opposition says revival of democratic processes 'not expected'* (översättning från azeriska av artikel publicerad i Turan), 2018-06-23 <<https://monitoring.bbc.co.uk/product/c1dpeseo>> (hämtad 2019-02-04)

⁸⁸ BTI, 2018, s. 41, 45

⁸⁹ Cornell 2011, s. 193

⁹⁰ ICG, 2010, s. 5

3. Politiskt förtryck och repression i kontext

För att förstå vem som är av intresse för myndigheterna i Azerbajdzjan behövs en förståelse för regimens syn på omvärlden. Av särskild vikt är det att förstå vilka hot regimen uppfattar.⁹¹ Lifos har identifierat tre huvudsakliga teman som regimen bedömer som särskilt hotfulla. Dessa är (utan inbördes rankning): 1) religiösa grupperingar; 2) spontana protester till följd av den ekonomiska situationen; 3) grupperingar med utländska kontakter.⁹²

I detta kapitel ges i stycke 3.1 - 3.3 en bakgrund till de tre teman ovan. Syftet är att övergripande beskriva varför dessa tre teman ses som hotfulla samt att beskriva den politiska kontexten i Azerbajdzjan. De tre styckena är inte avgränsade till de ovan listade hoten utan beskriver även angränsande teman. T.ex. redogörs i stycke 3.1 även för den etniska dimensionen eftersom den i viss mån hänger ihop med den religiösa. I stycke 3.3 beskrivs den säkerhetspolitiska situationen generellt.

Därutöver har Lifos, givet den politiska kontexten, identifierat två frågor (se [3.4](#) och [3.5](#)) som är särskilt känsliga i Azerbajdzjan. Den ena frågan rör kritik mot presidentfamiljen. Den andra frågan berör alla former av granskningar eller kritik som kan påverka enskilda personers intressen och särskilt anklagelser om korruption.

Det ska i sammanhanget förvisso sägas att regimen är extremt känslig för kritik och vem som helst som framför ett narrativ som inte går ihop med regimens kan stämplas som oppositionell.⁹³ Kontexten, det vill säga vem som säger vad till vilken publik och i vilket sammanhang, och vilka kontakter den som kritiserar har, är sannolikt av avgörande betydelse för när myndigheterna reagerar.⁹⁴

Nedan följer en genomgång av dessa frågor/teman/grupper.

3.1. Den etniska och religiösa dimensionen

Azerbajdzjan betraktas i allmänhet som ett av de mest sekulära länderna i sin region samt i den muslimska världen. Sedan självständigheten har dock

⁹¹ Se bl.a. resonemanget i Davenport, Christian, *State Repression and Political Order*, 2007, 2007-06-15, vol. 10:1-23, s. 7 – 8
<<https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.10.101405.143216>>
(hämtad 2019-02-04)

⁹² Sammanfattning av intervjuerna. Bland de andra grupper som regimen uppges se som hot nämndes även personer som tidigare varit en del av regimen. Forskare A, 2019-01-10; Forskare B, 2019-01-27; Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14.

⁹³ Bedford, Sofie, *Introduction the Special Series - Political Mobilization in Azerbaijan – The January 2013 Protest and Beyond*, Philadelphia: Heldref Publications, 2014, vol. 22, nr 1, s.7 <<http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A692170&dswid=-40>>
(hämtad 2019-02-04)

⁹⁴ Forskare B, 2019-01-27

islam kommit att spela en allt större roll i det azerbajdzjanska samhället.⁹⁵ Enligt *Encyclopedia Britannica* utgör shiamuslimer knappt två tredjedelar av befolkningen i Azerbajdzjan medan den sunnitiska befolkningen uppgår till cirka en tredjedel.⁹⁶ En del av politiken som förts sedan självständigheten har syftat till att utveckla en egen azerisk modell för islam i syfte att överbrygga klyftorna mellan sunni- och shiamuslimer.⁹⁷ Regimen uppger ofta att den religiösa toleransen är en del av Azerbajdzjans tradition, men samtidigt kritiserar regimen ofta för den bristande religionsfriheten i landet.⁹⁸ Paradoxalt nog kan det alltmer krympande utrymmet för den sekulära oppositionen innebära att de religiösa grupperna stärker sin ställning i samhället.⁹⁹ Religiösa frågor nämns av en källa som särskilt känsliga att diskutera öppet.¹⁰⁰

Azerbajdzjans etniska komposition är av viss betydelse.¹⁰¹ Det har t.ex. funnits en uppfattning inom den azerbajdzjanska regimen att införandet av västerländsk demokrati kommer att leda till kaos och ”etniska konflikter”.¹⁰² Under det tidiga 90-talet hade både Ryssland och Iran inflytande bland de etniska minoriteterna.¹⁰³ De etniska, i huvudsak sunnitiska, minoriteterna, såsom lezginer och avarer, är koncentrerade i norr vid gränsen mot Ryssland. Området gränsar till områden såsom Dagestan, Tjetjenien och Pankisidalen i Georgien där religiös extremism är relativt välspriidd. Runt sekelskiftet fanns det dels separatistiska tendenser bland lezginer samt en del fall där personer reste till Tjetjenien för att strida. I början av 2000-talet fick salafistiska och wahabistiska predikanter inflytande i området.¹⁰⁴ Salafism har idag en stark ställning i områden där de etniska minoriteterna är koncentrerade.¹⁰⁵ Aktuella bedömningar gör gällande att det i Azerbajdzjan finns uppemot 100 000 personer som tillhör olika grenar av den (sunnitiska) salafistiska inriktningen av islam.¹⁰⁶

Det finns två större religiösa shiamuslimska partier – *Islamic Party of Azerbajdzjan* (som är förbjudet) och *Muslim Unity* – i Azerbajdzjan. Muslim Unity har sin bas i den konservativa shiamuslimska staden Nardaran någon mil utanför Baku. Den 25–26 november 2015 förekom upplopp i Nardaran där två poliser, fem lokalbor samt fyra ”religiösa extremister” dödades i vad som av regeringen beskrivits som ett försök till väpnat uppror i syfte att

⁹⁵ Cornell, 2011, s. 165

⁹⁶ Encyclopedia Britannica, 2019

⁹⁷ ICG, 2004, s. 22

⁹⁸ BTI, 2018, s. 41

⁹⁹ BTI, 2018, s. 10

¹⁰⁰ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁰¹ Forskare B, 2019-01-27, uppgav t.ex. att en persons etniska bakgrund kan ha betydelse för personens individuella utsatthet.

¹⁰² ICG, 2010, s. 6

¹⁰³ Cornell, 2011, s. 75

¹⁰⁴ ICG, 2004, s. 25

¹⁰⁵ Baku Research Institute, *A Brief History of Salafism*, odaterad

<<https://bakuresearchinstitute.org/a-brief-history-of-salafism-in-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁰⁶ Baku Research Institute, odaterad

inrätta en religiös stat.¹⁰⁷ Delar av ledarskapet för Muslim Unity är sedan 2017 fängslade.¹⁰⁸ Det finns uppgifter om att islamister som greps i samband med händelserna i Nardaran behandlats särskilt bryskt av myndigheterna.¹⁰⁹

Azerbajdzjan har därtill på senare år, likt många andra länder, sett hundratals av sina medborgare, framför allt sunniter, resa till Syrien för att strida mot den syriska regimen. Enligt uppgift har åtminstone ett hundra av dem dödats. Det finns även uppgifter om att shiamuslimer med hjälp av Iran rest till Syrien för att strida för den syriska regimen.¹¹⁰ Myndigheterna började mot denna bakgrund att stänga vissa moskéer. Under 2016 intensifierades rapporteringen om skärmytslingar mellan säkerhetsstyrkor och militanta salafister.¹¹¹

3.2. Den ekonomiska situationen

Under det tidiga 2000-talet hade Azerbajdzjan, på grund av sina stora oljetillgångar, en hög ekonomisk tillväxt.¹¹² Under början av 2010-talet sjönk oljepriserna. Detta medförde att Azerbajdzjan 2014 hade den lägsta tillväxten av alla postsovjetska stater.¹¹³ Till följd av den allt sämre ekonomin och den allt svagare demokratin ägde, med azerbajdzjanska mått mätt, stora protester rum bland annat 2013. Demonstrationerna hade i vissa fall upp till 1 000 deltagare och förekom både i och utanför Baku.¹¹⁴ Under början av 2016 förekom demonstrationer i bl.a. Siyazan, Füzuli, Lenkoran, Agcabedi och Beylagan.¹¹⁵ Vid demonstrationer i bl.a. Füzuli och Guba tvingades militären att ingripa. Lokala myndigheter besvarade protesterna med ökad övervakning samt rekrytering av lokala miliser.¹¹⁶ Kopplat till protestvågen i december 2015 och början av januari 2016 greps flera medlemmar i oppositionella partier och dömdes till administrativa fängelsestraff.¹¹⁷

¹⁰⁷ Souleimanov, Emil Aslan, *Azerbaijan, Islamism and unrest in Nardaran*, 2015-12-27 <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13316-azerbaijan-islamism-and-unrest-in-nardaran.html>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁰⁸ Radio Free Europe, *Azerbaijani Opposition Leaders, Activists Sentenced In Baku*, 2017-01-25 <<https://www.rferl.org/a/azerbaijan-bagirzade-huseynov-sentenced-20-years/28259206.html>> (hämtad 2019-01-29)

¹⁰⁹ Landinfo, *Azerbaijan: The Situation for regime critics*, 2017-10-13, s. 10 <https://landinfo.no/asset/3664/1/3664_1.pdf> (hämtad 2019-02-04)

¹¹⁰ Mammadli, Sabau, *Azerbaijanis on Both Side of the Syrian Conflict*, odaterad <<https://iwpr.net/global-voices/azerbaijanis-both-sides-syrian-conflict>> (hämtad 2018-12-13)

¹¹¹ BTI, 2018, s. 9

¹¹² ICG, 2010, s. 3 – 5

¹¹³ Central Asia Program, 2018, s. 1

¹¹⁴ Bedford, Sofie, 2014, s. 3 – 4

¹¹⁵ BTI, 2018, s. 13

¹¹⁶ Freedom House, 2018

¹¹⁷ HRW, *Harassed, Imprisoned, Exiled – Azerbaijan's Continuing Crackdown on Government Critics, Lawyers, and Civil Society, October 2016*, 2016-10-20, s. 25 <<https://www.hrw.org/report/2016/10/20/harassed-imprisoned-exiled/azerbaijans-continuing-crackdown-government-critics>> (hämtad 2019-04-01)

Den periodvis starka ekonomiska tillväxten och oljeintäkterna innebar att Alijevregimen vidgade sina korruptionsnätverk.¹¹⁸ En källa konstaterar att den försvagade ekonomiska utvecklingen föranlett att presidenten 2015 sett sig tvungen att agera gentemot andra oligarker i syfte att stoppa den skenande korruptionen.¹¹⁹ Den svagare ekonomin och det missnöje det medför kan innebära att Azerbajdzjan är mer sårbart för utländsk inflytande.¹²⁰

3.3. Den säkerhetspolitiska situationen

Relationen med Armenien i allmänhet och konflikten över Nagorno-Karabach i synnerhet har präglat Azerbajdzjan sedan dess självständighet. Förlusten av Nagorno-Karabach ledde till att Azerbajdzjan tvingades omhänderta över en halv miljon internflyktingar. Många av dessa internflyktingar bodde länge under mycket svåra förhållanden. Fortfarande bor en del av dessa internflyktingar kvar i boenden av undermålig standard och de är inte fullt integrerade i det azerbajdzjanska samhället.¹²¹ Konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien blossade återigen upp 2016.¹²² Konflikten är ständigt närvarande i den azerbajdzjanska diskursen. T.ex. finns det dagligen återkommande rapporter i azerbajdzjansk (regimvänlig) media om skottlossning från den armeniska sidan och att armenierna inte upprätthåller eldupphöravtalet.¹²³ Enligt en källa finns det en utbredd uppfattning inom delar av regimen att all inhemsk opposition egentligen är en armenisk USA-stödd komplott.¹²⁴

Azerbajdzjan gränsar till de tre regionala stormakterna i Iran, Turkiet och Ryssland och är känsligt för den politiska utvecklingen i dessa länder.¹²⁵ Ilham Alijev har nyligen uttalat att Azerbajdzjans närområde är instabilt och att det finns nya källor till konflikter. Därför måste Azerbajdzjan vara ”starkt internt”.¹²⁶ Turkiet har genom de starka kulturella och språkliga banden en nära relation till Azerbajdzjan. Iran har genom sin gemenskap till shiamuslimska grupper och predikanter möjligheten till ett visst inflytande i Azerbajdzjan.¹²⁷ Islamic Party of Azerbaijan nämns av en källa som ett parti

¹¹⁸ LaPorte, 2014, s. 342

¹¹⁹ Forskare B, 2019-01-27

¹²⁰ Colibasanu, Antonia, *A Weakening State in Azerbaijan*, 2017-05-19
<<https://geopoliticalfutures.com/weakening-state-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

¹²¹ Regeringen erkände under 2018 att 4 600 internflyktingar fortfarande bor i boenden av undermålig standard. Se: Freedom House, 2018; Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC), *After more than 20 years, IDPs still urgently need policies to support full integration*, 2014-03-26, s. 1, 13
<<http://www.refworld.org/docid/5333ec5a4.html>> (hämtad 2018-02-04)

¹²² Freedom House, 2018

¹²³ Se t.ex.: Azernews, *Armenia violates ceasefire with Azerbaijan 23 times*, 2018-12-13
<<https://www.azernews.az/aggression/142520.html>> (hämtad 2019-01-27)

¹²⁴ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹²⁵ Cornell, 2011, s. 172

¹²⁶ News.az, *Ilham Aliyev: Azerbaijan's experience, the achieved results demonstrate rightness of our policy*, 2019-01-23, <<https://www.news.az/articles/politics/136749>> (hämtad 2019-02-04)

¹²⁷ BTI, 2018, s. 8, 20, 34

där Iran haft inflytande.¹²⁸ Relationen mellan Azerbajdzjan och Iran påverkas också av den potentiella sprängkraft som den stora azeriska minoriteten i Iran utgör.¹²⁹

Rysslands aggressiva utrikespolitik de senaste åren har påverkat Azerbajdzjan.¹³⁰ Rysslands nära relation till Azerbajdzjans ärkefiende Armenien är ytterligare en faktor som påverkar den azerbajdzjanska regimen säkerhetspolitiska bedömning.¹³¹ Ryssland bedöms även genom sitt inflytande bland de etniska minoriteterna i de södra delarna av landet ha möjlighet att skapa oroligheter.¹³² Därtill finns det enligt uppskattningar över en miljon azeriska arbetskraftsinvandrare i Ryssland.¹³³ Den starka grupperingen inom regimen som leds av Mehtiev uppges vara mycket pro-rysk.¹³⁴

Azerbajdzjan har sedan sin självständighet också strävat efter att ha goda relationer med USA och Europa. Ett konkret exempel på Azerbajdzjans försök till goda relationer med USA är att Ilham Alijevs besök i Washington i mars 2016 föregicks av att flera politiska fångar släpptes i en amnesti.¹³⁵ Den starka armeniska lobbyen i USA som framför allt har inflytande inom det demokratiska partiet påverkar USA:s förhållningssätt till Azerbajdzjan.¹³⁶

Azerbajdzjan har ett strategiskt geografiskt läge. Av särskild strategisk betydelse är området kring staden Ganja.¹³⁷ Oroligheter utbröt i Ganja efter ett mordförsök riktat mot Elmar Veliev, chef över den exekutiva makten i staden, i juli 2018.¹³⁸ Det spekuleras i att orsaken till mordförsöket var att Veliev sedan sitt tillträde förbjöd det shiitiska firandet av den religiösa högtiden *ashura*.¹³⁹ Oroligheterna utbröt igen den 10 juli 2018. De resulterade i två polismäns död och massgripanden. Den officiella versionen är att religiösa extremister stod bakom våldet.¹⁴⁰ Från oppositionellt håll uppges det att protesterna var missnöjesyttringar riktade mot korruption och

¹²⁸ Forskare B, 2019-01-27

¹²⁹ ICG, 2004, s. 8 – 9

¹³⁰ BTI, 2018, s. 34

¹³¹ Cornell, 2011, s. 172

¹³² BTI, 2018, s. 12

¹³³ ICG, 2004, s. 24, 28

¹³⁴ BTI, 2018, s. 21

¹³⁵ Forskare B, 2019-01-27

¹³⁶ HRW, 2016, s. 71

¹³⁷ Forskare B, 2019-01-27

¹³⁸ Coffee, Luke & Nifti, Efghan, *Why the West Needs Azerbaijan*, Foreign Policy, 2018-05-28 <<https://foreignpolicy.com/2018/05/28/why-the-west-needs-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

¹³⁹ Caucasian Knot, *Ganja mayor wounded in armed attack*, 2018-07-11 <<http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43659/>> (hämtad 2019-01-29)

¹⁴⁰ Caucasian Knot, *Riots in Azerbaijani Ganja: secular opposition replaced by religious radicals*, 2018-07-11 <<http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43742/>> (hämtad 2019-01-29)

¹⁴¹ Trend News Agency, *22 people to face trial over Ganja events in Azerbaijan*, 2018-12-03 <<https://en.trend.az/azerbaijan/politics/2988512.html>> (hämtad 2019-02-04)

vanstyre samt att myndigheterna provocerade fram våldet.¹⁴¹ En källa som Lifos konsulterat uppger att det i all väsentlighet fortfarande är oklart vad som egentligen hände i Ganja.¹⁴² Enligt en uppgift har totalt 59 personer arresterats till följd av händelserna i Ganja.¹⁴³

3.4. Presidentfamiljen

Det utan tvekan känsligaste ämnet i Azerbajdzjan där i princip samtliga konsulterade källor, både muntliga och skriftliga, är eniga är kritik eller granskningar av presidentfamiljen. Alla former av kritik mot Ilham Alijevs närmaste familjemedlemmar kan leda till hårda reaktioner från myndigheterna.¹⁴⁴ Att kritisera eller förolämpa den tidigare presidenten Heydar Alijev anses också som mycket känsligt.¹⁴⁵ År 2016 kriminaliserades att förolämpa presidentens ”heder och värdighet” på internet.¹⁴⁶

3.5. Kritik eller granskningar som hotar enskilda personers intressen och särskilt anklagelser om korruption

I avsnitt 2.3.2 har korruptionen och dess betydelse inom det azeriska samhället behandlats. Korruptionen fungerar som en bärande pelare i samhället och många personer på nivåerna under presidenten riskerar att förlora betydande inflytande om deras intäkter skulle strypas. Korruptionen är därtill personbunden, varför granskningar eller anklagelser kan uppfattas som ett direkt hot mot enskilda beslutsfattares personliga position och resurser. Korruptionsanklagelser används även som ett verktyg av den azeriska regimen¹⁴⁷. Beroende på position och kontakter riskerar personer som blir anklagade för att vara korrupta att offras.

Granskningar riktade mot enskilda mäktiga individers ekonomiska eller politiska intressen knyter ofta an till anklagelser om att personen i fråga på ett otillbörligt vis tillförskaftat sig pengar. Journalistiska grävningar i enskilda mäktiga personers ekonomi eller privata förhållanden kan därför tolkas som en korruptionsanklagelse.¹⁴⁸

¹⁴¹ BBC Monitoring (betaltjänst), *Critics blame Azeri government over violence in second city*, 2019-07-11 <<https://monitoring.bbc.co.uk/product/c2003cpn>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁴² Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁴³ Turan, *Six cases on disorders in the city of Ganja sent to courts*, 2019-01-07 <<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78662.htm>> (hämtad 2019-02-21); Trend News Agency, *22 people to face trial over Ganja events in Azerbaijan*, 2018-12-03 <<https://en.trend.az/azerbaijan/politics/2988512.html>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁴⁴ Se bl.a. intervjuer med Forskare A, 2019-01-10, Forskare B 2019-01-27 och Programansvarig vid Civil Right Defenders 2019-01-14

¹⁴⁵ Landinfo, 2017, s. 17; se även HRW, 2016, s. 21

¹⁴⁶ Council of Europe, 2017, s. 7

¹⁴⁷ Cornell, 2011, s. 177

¹⁴⁸ Forskare B, 2019-01-27

4. Säkerhetssektorn i Azerbajdzjan

I detta kapitel beskrivs de centrala aktörerna inom säkerhetssektorn i Azerbajdzjan. Därefter redogörs för rapporter om användandet av våld och tortyr inom säkerhetssektorn. Slutligen beskrivs i vilken mån det finns en direkt politisk styrning av säkerhetssektorn och då särskilt polismyndigheten.

4.1. Särskilt om några aktörer

Säkerhetssektorn i Azerbajdzjan bestod tidigare av tre huvudsakliga komponenter: Försvarsministeriet, Inrikesdepartementet samt Ministeriet för nationell säkerhet.¹⁴⁹ Ministeriet för nationell säkerhet upplöstes den 15 december 2015 av president Ilham Alijev och ett stort antal personer förlorade jobbet. Till följd av det bildades två myndigheter; en ansvarig för statens säkerhet och den andra för underrättelsearbete utomlands. Säkerhetstjänsten med ansvar för inrikes säkerhet kallas ”Statens säkerhetstjänst” (*State Security Service*).¹⁵⁰

4.1.1. Statens säkerhetstjänst (*State Security Service*)

Innan 2015 uppges säkerhetstjänsten enligt en källa ha varit väldigt aktiv i repressionen av oppositionen.¹⁵¹ I *Human Rights Watch* (HRW:s) rapport från 2016 omnämns dock säkerhetstjänsten endast i enstaka fall som en myndighet som arresterat politiska motståndare till regimen.¹⁵² En möjlig orsak till att myndigheten sällan nämns i rapporteringen är att myndigheten till sin natur är relativt hemlig.¹⁵³ Statens säkerhetstjänst uppges framför allt vara aktiv i repressionen av islamister och islamistisk extremism.¹⁵⁴ En av de källor Lifos konsulterat uppger att säkerhetstjänsten fortfarande är aktiv i arbetet med att kväsa oppositionen. Samma källa uppger att säkerhetstjänsten står för en stor andel av de profylaktiska samtal som oppositionella ofta kallas in till.¹⁵⁵

¹⁴⁹ ICG, 2004, s. 13

¹⁵⁰ The Armenian Weekly, *Overhaul of Azerbaijan's National Security Ministry and its Significance*, 2015-12-29 <<https://armenianweekly.com/2015/12/29/azerbaijan-national-security/>> (hämtad 2019-02-04); Det spekuleras om orsaken till detta men en förklaring som nämns är att ministern för nationell säkerhet, Eldar Mahmudov Ahmad oglu, varit illojal mot president Alijev. Se: Panorama.am, *Why was Azerbaijan Minister of National Security dismissed? Experts comment*, 2015-10-19 <<https://www.panorama.am/en/news/2015/10/19/eldar-mahmudov/1464979>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁵¹ Panorama.am, 2015

¹⁵² HRW, 2016, s. 15. I Lifos kartläggning förekommer dock ministeriet i 11 fall.

¹⁵³ Transparency International noterar att det finns ytterst begränsad information att tillgå om myndigheten för nationell säkerhet. Detsamma borde gälla för dess efterträdare. Se: Transparency International, *National Integrity System Assessment 2014*, 2014, s. 79 <http://transparency.az/alac/files/NIS_AZERBAIJAN%20final%20Eng.pdf> (hämtad 2018-12-06)

¹⁵⁴ BTI, 2018, s. 35

¹⁵⁵ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

Myndigheten kontrollerar en arrestlokal som benämns *Investigative Isolator and Temporary Detention Facility*. Där hamnar personer som grips misstänkta för bl.a. terrorism, grov ekonomisk brottslighet eller andra brott riktade mot staten. I lokalerna hålls personer som är gripna av utredningsenheten i upp till 72 timmar men även personer som gripits av andra skäl. Anklagelser om tortyr och fysiskt våld av personal inom säkerhetstjänsten förekommer framför allt i samband med utredning.¹⁵⁶ Enligt en källa som norska Landinfo konsulterat är *Investigative Isolator and Temporary Detention Facility* särskilt ökad för förekomsten av tortyr och tortyrliknande behandling.¹⁵⁷

4.1.2. Avdelningen för bekämpning av organiserad brottslighet (Department for Combatting Organized Crime)

Inrikesministeriet har huvudansvaret för att bevara allmän ordning och säkerhet inom landet.¹⁵⁸ Den myndighet under inrikesministeriet som oftast förekommer i rapporteringen gällande hot och våld mot oppositionella är polismyndighetens avdelning för bekämpning av organiserad brottslighet (*Department for Combatting Organized Crime*).¹⁵⁹ Avdelningen bildades i syfte att bekämpa den allra allvarligaste brottsligheten. Bland avdelningens uppgifter ingår bl.a. att bekämpa terrorism, trafficking, narkotikahandel samt andra transnationella brott. Avdelningen innehåller flertalet enheter som arbetar med bl.a. analys och med särskilda insatser. Avdelningen har även egna arrestlokaler.¹⁶⁰ Det finns många uppgifter om att avdelningens fångar behandlas illa och torteras.¹⁶¹ Oppositionella uppger att det inom avdelningen finns speciellt formgivna lokaler där personer torteras.¹⁶² Enligt den programansvarige vid *Civil Right Defenders* misshandlas många av de personer som grips samt pressas till att bli informatörer.¹⁶³

¹⁵⁶ Inga av anklagelserna om tortyr kom dock från personer som själva hölls i förvar vid CPT:s besök. Se: Council of Europe, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23 to 30 October 2017*, 2018-07-18, s. 40–41 <<https://rm.coe.int/16808c5e43>> (hämtad 2019-02-21)

¹⁵⁷ Intervju med Lindeman, september 2017 genom Landinfo, 2017, s. 10

¹⁵⁸ Transparency International, 2014, s. 79

¹⁵⁹ Enheten omnämns i flera av de enskilda fall som finns beskrivna i de genomgångna källorna. Se t.ex. HRW, 2016 s. 17, 18, 32; Freedom House, 2018; Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14; [Se även kapitel 6.3.](#)

¹⁶⁰ The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan, *Department for Combatting Organized Crime*, odaterad <<https://mia.gov.az/?en/content/28968/>> (hämtad 2018-12-19)

¹⁶¹ HRW, 2016, s. 17–18; se även: Turan, *The National Council of Democratic Forces Condemns Violence Against Prisoners*, 2019-02-05

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78576.htm>> (hämtad 2019-02-21);

Turan, *Vidadi Rustamli spoke about special torture over him*, 2019-01-26

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78357.htm>> (hämtad 2019-02-21)

¹⁶² Turan, *Human rights activists held hearings on torture in places of detention*, 2019-02-07 <<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78671.htm>> (hämtad 2019-02-21)

¹⁶³ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

4.1.3. Övriga polisen

Forskare A uppger att det i många fall är vanliga poliser som griper oppositionella.¹⁶⁴ Den programansvarige vid Civil Right Defenders uppger att många aktivister säger att enskilda polischefer eller kommissarier utgör det primära hotet mot dem. Samma källa framhåller att poliser i många fall agerar på eget bevåg i syfte att utkräva mutor.¹⁶⁵

4.2. Tortyr och våld inom säkerhetssektorn

Enligt FN:s *Committee against torture* (CAT) är användandet av tortyr och andra former av våld utbrett och vanligt bland utredande och rättskipande personal. CAT konstaterar vidare att det är vanligt förekommande att erkännanden och vittnesmål som tvingats fram genom tortyr accepteras av domstolarna.¹⁶⁶ Enligt *Council of Europe's Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CPT:s) bedömning är våld, straffrihet samt korruption inom polismyndigheten, vanligt förekommande. T.ex. utsätts misstänkta brottslingar för misshandel när de förts till polisens lokaler i syfte att få dem att erkänna ett brott eller lämna uppgifter. En person som befinner sig i polisens förvar i Azerbajdzjan bedöms riskera illabehandling eller till och med tortyr.¹⁶⁷ CPT:s bedömning är att det inom de rättsvårdande myndigheterna finns en generell våldskultur. Inte sällan hänger denna våldskultur, som inbegriper våld/tortyr samt hot om detsamma, ihop med försök av personal inom de rättsvårdande myndigheterna att begära mutor.¹⁶⁸ Enligt den programansvarige vid Civil Right Defenders behandlas dock kvinnor väsentligt bättre än män och de misshandlas i princip aldrig fysiskt.¹⁶⁹

De azeriska myndigheterna nekar till anklagelserna om tortyr och uppger att de arbetar aktivt för att förhindra övergrepp. Inrikesministeriet har uppgett att de ”senaste åren” har rättsvårdande personal vid 1 259 tillfällen anmälts för att ha kränkt grundläggande rättigheter och 1 659 poliser har emottagit varningar med anledning av detta.¹⁷⁰ Domstolarna utreder dock ytterst sällan anklagelserna om tortyr som riktas mot polisen.¹⁷¹ Ett exempel på hur straffriheten för polisen upprätthålls i praktiken är fallet Mehman Huseynov. Efter att han gripits av polisen och, enligt honom, torterats anklagade han polisen för tortyr varefter han utfrågades av statsåklagaren. Efter förhöret anmälde i sin tur inrikesministeriet Huseynov för förtal.¹⁷² Huseynov dömdes i mars 2017 till två års fängelse för förtal.¹⁷³

¹⁶⁴ Forskare A, 2019-01-11

¹⁶⁵ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁶⁶ UN, 2016, s. 2, 5

¹⁶⁷ Council of Europe, 2018, s. 6

¹⁶⁸ Council of Europe, 2018, s. 22

¹⁶⁹ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁷⁰ Council of Europe, 2018, s. 3

¹⁷¹ USDOS, 2019, s. 9

¹⁷² Council of Europe, 2018, s. 3

¹⁷³ USDOS, 2019, s. 3

Fallet Huseynov kom att ta sig en vändning i början av januari 2019. Den 20 januari 2019 framkom att Huseynov inlämnat ett yttrande till presidenten där han bedyrade att han var oskyldig.¹⁷⁴ En dag efter att presidenten begärt att statsåklagaren skulle göra en översyn av fallet meddelades att åtalet mot Huseynov lagts ned.¹⁷⁵ Huseynovs ärende följer ett mönster där azerbajdzjanska myndigheter i enskilda uppmärksammade fall är mottagliga för internationell kritik.¹⁷⁶

4.3. Kontroll och styrning över säkerhetssektorn

De civila myndigheterna i Azerbajdzjan har effektiv kontroll över säkerhetssektorn.¹⁷⁷ Enligt en källa fungerar säkerhetssektorn i Azerbajdzjan i huvudsak som andra statliga institutioner.¹⁷⁸ Det innebär att personliga relationer, kontakter och släktband spelar en avgörande roll i hur myndigheten är organiserad och styrs (se kapitel 2). Säkerhetssektorn i Azerbajdzjan har av tradition varit en viktig del av Alijevfamiljens kontroll över landet. Dock inte hela säkerhetssektorn, polismyndigheten anses vara under kontroll av inrikesministern Ramil Usubov.¹⁷⁹ Usubov, som Alijev uppges ogilla, anses vara mer lojal till chefen för presidentadministrationen Ramiz Mehtiyev.¹⁸⁰

Mot bakgrund av den omfattande korruptionen i landet i allmänhet och inom polisen i synnerhet har Lifos försökt att utreda godtyckligheten i särskilt polismyndighetens agerande och i vilken mån säkerhetssektorn agerar på direkta order från den politiska ledningen i landet (regimen). Forskare A och B gör överlag bedömningen att de åtgärder som myndigheterna inom säkerhetssektorn vidtar gentemot oppositionella i någon mån samordnas. Forskare B uppger att regimen har en sofistikerad strategi för att neutralisera kritiker innan de utgör ett reellt hot.¹⁸¹ I sammanhanget är det viktigt att beakta att regimen i huvudsak består av olika falanger med delvis olika intressen vilket kan innebära att styrningen uppifrån i vissa fall kan vara ambivalent. Därtill är det svårt, även för initierade utomstående betraktare, att ha en närmare insyn i exakt hur regimen resonerar och agerar.¹⁸²

¹⁷⁴ Azernews, *Mehman Huseynov sends appeal to President Ilham Aliyev*, 2019-01-21 <<https://www.azernews.az/nation/144342.html>> (hämtad 2019-02-03)

¹⁷⁵ Det framstår som oklart om skrivelsen överhuvudtaget kommer från Huseynov, se t.ex.: Meydan TV, *Authorities drop criminal charges against Mehman Huseynov*, 2019-01-22 <<https://www.meydan.tv/en/site/news/32493/>> (hämtad 2019-02-03)

¹⁷⁶ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁷⁷ USDOS, 2019, s.1

¹⁷⁸ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁷⁹ Cornell, 2011, s. 167

¹⁸⁰ BTI, 2018, s. 12; Enligt ICG ville Alijev 2006 göra sig av med Usubov i samband med att ett kriminellt gäng med koppling till en tidigare minister arresterades. Alijev anses dock, på grund av Usubovs stora makt inom polismyndigheten, varit oförmögen att göra det. Se: ICG, 2010, s. 7 fotnot 52

¹⁸¹ Forskare B, 2019-01-27

¹⁸² Forskare B, 2019-01-27

Forskare B och programansvarig vid Civil Right Defenders gör i allmänhet bedömningen att mäktiga enskilda individer har möjlighet att påverka myndigheternas agerande i det enskilda fallet.¹⁸³

När det gäller polismyndighetens agerande visavi välkända aktivister, särskilt sådana som väst har ögonen på, är det enligt forskare B sannolikt att personer inom polismyndigheten får direkta order från personer inom inrikesministeriets ledning.¹⁸⁴

När det gäller trakasserier riktade mot personer utan särskild profil eller måttligt aktiva politiska aktivister, är bilden hos de källor Lifos konsulterat att polisen i Baku generellt agerar som de uppfattar att den politiska ledningen vill att de ska agera. Utanför Baku finns det bland källorna en enhetlig syn på att agerandet är mycket mera godtyckligt. Polismyndigheten agerar där på eget bevåg, som de tror att regimen vill att de ska agera eller på direkta order från personer med koppling till regimen.¹⁸⁵

¹⁸³ Forskare B, 2019-01-27; Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

¹⁸⁴ Forskare B, 2019-01-27

¹⁸⁵ Forskare A, 2019-01-11; Forskare B, 2019-01-27; Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

5. Marginalisering av civilsamhälle och politisk opposition

Detta kapitel inleds med en beskrivning av de generella inskränkningarna i yttrande-, mötes-, och organisationsfrihet i Azerbajdzjan. Slutligen följer en genomgång för vad detta i praktiken innebär för individers utsatthet.

5.1. Lagstiftning om finansiering av icke-statliga organisationer

I början av 2000-talet växte civilsamhället i Azerbajdzjan och ett stort antal organisationer bildades.¹⁸⁶ Organisationerna engagerade sig i frågor som rör samhällsstyrning, korruption och internflyktingar.¹⁸⁷ Regimen kom successivt att betrakta dessa organisationer som ett hot. 2009 stiftades de första tilläggen till lagarna som reglerade finansieringen av organisationer inom det civila samhället.¹⁸⁸ I februari 2013 infördes flera regler som försvårade registreringen av icke-statliga organisationer. Därtill förbjöds oregistrerade organisationer från att emotta bidrag och stöd.¹⁸⁹ Ytterligare tillägg till lagstiftningen tillkom 2014 och 2015. Genom ett myller av lagar och regelverk anses myndigheterna i Azerbajdzjan ha försvårat, och i princip omöjliggjort, för icke-statliga organisationer att ta emot finansiering från utlandet.¹⁹⁰

Kampen mot religiös radikalism och främmande staters inblandning är de huvudsakliga förevändningarna regimen nämnt som förklaring till den restriktivare lagstiftningen. Icke-statliga organisationer har pekats ut för att vara i ”främmande makters tjänst”.¹⁹¹ Den inflytelserike chefen över presidentadministrationen, Ramiz Mehtiev, publicerade 2014 en essä där han beskyllde icke-statliga organisationer som stöds av väst för att vara femtekolonner.¹⁹²

Myndigheternas samlade åtgärder har inneburit att de flesta organisationer tvingats lägga ned sin verksamhet eller lämna landet.¹⁹³ Åtminstone två källor uppger att situationen för icke-statliga organisationer marginellt har förbättrats sedan 2016 och början av 2017. Särskilt de byråkratiska hindren för att registrera icke-statliga organisationer har börjat att luckrats upp.¹⁹⁴ Situationen bedöms dock av andra som besvärlig. Efter sitt besök i Azerbajdzjan i september 2016 konstaterade FN:s särskilda rapportör att

¹⁸⁶ BTI, 2018, s. 19

¹⁸⁷ HRW, *Tightening the Screws – Azerbaijan’s Crackdown on Civil Society and Dissent*, 2013-09-01, s. 56 <<https://www.hrw.org/report/2013/09/01/tightening-screws/azerbaijans-crackdown-civil-society-and-dissent>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁸⁸ UN Human Rights Council, 2017, s. 6 – 7

¹⁸⁹ HRW, 2013, s. 56

¹⁹⁰ UD, 2018, s. 5

¹⁹¹ UD, 2018, s. 2

¹⁹² UN Human Rights Council, 2017, s. 7

¹⁹³ HRW, 2016, s. 34

¹⁹⁴ Council of Europe, 2017, s. 2 – 3; Forskare A, 2019-01-11

situationen för icke-statliga organisationer i Azerbajdzjan hade utvecklats till en ”total kris”.¹⁹⁵

5.2. Osynliggörande av den politiska oppositionen

Till följd av det relativt öppna politiska klimatet under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har oppositionen i Azerbajdzjan sedan självständigheten varit relativt stark. Azerbaijan Popular Front Party, Məsavat och Azerbaijan National Independence Party bildade regering 1992–1993. Dessa grupper har varit i opposition sedan Heydar Alijevs maktillträde.¹⁹⁶ De största oppositionspartierna Azerbaijan Popular Front Party, Azerbaijan Democratic Party och Məsavat bildades i samband med protester 2005 koalitionen *Azadliq* (frihet).¹⁹⁷ Norska Landinfo delar in den politiska oppositionen i två kategorier. I den ena kategorin finner man de traditionella oppositionspartierna och i den andra de nyare oppositionspartierna såsom REAL och N!DA.¹⁹⁸ När det gäller politiska ståndpunkter i ideologiska frågor står de traditionella oppositionspartierna inte långt ifrån det regerande *New Azerbaijan Party*.¹⁹⁹ Den politiska kulturen i Azerbajdzjan är överlag väldigt personfokuserad, det är t.ex. inte ovanligt att medborgare uttrycker att man stöder partiets ledare snarare än partiet.²⁰⁰

Den azerbajdzjanska regimens huvudsakliga strategi visavi den inhemska politiska oppositionen har varit att göra den osynlig och obetydlig.²⁰¹ Den azerbajdzjanska regimen har använt sig av en rad formella och informella medel för att kväsa den partipolitiska oppositionen.²⁰² Regimen har framgångsrikt lyckats kväva oppositionens ekonomiska muskler genom att sätta press på affärsmän som stöder den.²⁰³ Regimen har effektivt förhindrat oppositionen från att interagera med samhället genom att reducera deras möjligheter till att demonstrera till utkanterna av Baku samt deras tillgång till media. Därtill har regimen använt sig av en rad medel för att försvåra för de oppositionella partierna att delta i valen. De personer som väljs in till parlamentet förhindras i sin tur från varje form av meningsfullt inflytande över styret av landet.²⁰⁴

Sofie Bedford och Laurent Vinatier (2017) beskriver i sin artikel *Resisting the Irresistible* situationen som oppositionen i Azerbajdzjan befinner sig i som i ett ”getto”. Gettot avgränsas av de av myndigheterna upprättade

¹⁹⁵ UN Human Rights Council, 2017, s. 11

¹⁹⁶ LaPorte, 2014, s. 343

¹⁹⁷ Bedford, Sofie & Vinatier, Laurent, *Resisting the Irresistible: 'Failed opposition' in Azerbaijan and Belarus Revisited*, 2017, s. 9 <<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1183205&dswid=-40>> (hämtad 2019-02-04)

¹⁹⁸ Landinfo, 2017, s. 19, 25

¹⁹⁹ Cornell, 2011, s. 164

²⁰⁰ Cornell, 2011, s. 171

²⁰¹ LaPorte, 2014, s. 348 – 349

²⁰² LaPorte, 2014, s. 345

²⁰³ Cornell, 2011, s. 178

²⁰⁴ LaPorte, 2014, s. 348 – 351

(inofficiella) reglerna som oppositionen måste förhålla sig till. Dessa gränser är av naturliga skäl inte alltid tydliga och kan därför förändras. En sådan förändring skedde exempelvis under 2014–2015 då ett antal oppositionella aktivister fängslades.²⁰⁵

5.3. Inskränkningar i mötesfriheten

Tidigare fastslog artikel 49 i den Azerbajdzjanska konstitutionen rätten för alla medborgare att organisera fredliga demonstrationer och möten. Enligt den konstitution som antogs 2016 tillåts endast sådana sammankomster som inte hotar den allmänna ordningen eller moralen.²⁰⁶ Det är i teorin tillåtet att anordna demonstrationer i Azerbajdzjan men i praktiken begränsar myndigheterna möjligheterna avsevärt.²⁰⁷ UD uppger att ”påtaglig restriktivitet” tillämpas när det gäller utfärdandet av demonstrationstillstånd i Baku.²⁰⁸ Demonstrationer i Baku tillåts endast på Mehsulstadion i området Yasamal i stadens utkanter. Stadion har bara en ingång vid vilken det finns en kamera. På så sätt kan polisen registrera alla som deltar i demonstrationer på stadion.²⁰⁹ UD noterar att ”demonstrationer utan tillstånd från myndigheterna vanligen leder till polisinsatser och frihetsberövanden”.²¹⁰

Myndigheterna använder ibland både preventiva och reaktiva ([se 5.5.3](#)) taktiker för att förhindra de fåtal demonstrationer som tillåts. T.ex. kallas personer in till förhörsliknande samtal innan evenemang. Den 23 september 2017 tilläts en antikorrupsionsdemonstration men sex personer greps i förväg och fler än hundra personer kallades till polisstationer där de varnades för att delta. Polisen använde ansiktsgenkänningsteknologier för att identifiera de som deltog och grep eller bötfällde totalt 76 deltagare.²¹¹

Vad gäller yttrandefrihet har det i Azerbajdzjan traditionellt funnits väsentliga skillnader mellan stad, i synnerhet Baku, och landsbygd. På landsbygden är arvet av de auktoritära strukturerna från Sovjetunionen mycket starkare.²¹² Enligt USDOS nekar myndigheterna runt om i landet rutinmässigt begäran till att hålla demonstrationer.²¹³ Forskare A uppger att demonstrationer och manifestationer utanför Baku generellt sett inte tolereras.²¹⁴

5.4. Yttrandefriheten på internet

I och med de senaste årens inskränkningar i mötes- och demonstrationsfriheten tar alltmer av opposition sitt uttryck på internet i

²⁰⁵ Bedford & Vinatier, 2017, s. 1, 13

²⁰⁶ UD, 2018, s. 9

²⁰⁷ USDOS, 2018, s. 19

²⁰⁸ UD, 2018, s. 9

²⁰⁹ Bedford & Vinatier, 2017, s.13

²¹⁰ UD, 2018, s. 9

²¹¹ Freedom House, 2018

²¹² Cornell, 2011, s. 93

²¹³ USDOS, 2018, s. 19

²¹⁴ Forskare A, 2019-01-10

allmänhet och sociala medier i synnerhet.²¹⁵ Den arabiska våren 2011 ledde till att azeriska myndigheter kom att inse sociala mediars potential. Antalet användare av Facebook hade t.ex. stigit från hundra till sex hundratusen under perioden 2010–2011.²¹⁶ Enligt Amnesty har myndigheterna de senaste åren stärkt sin kontroll över vad som sägs på internet. Internetpublikationer och Facebook övervakas noggrant och de som använder dem för att uttrycka kritiska politiska åsikter kan arresteras. Straffen har både inkluderat administrativa arresteringar likväl som fabricerade åtal för grova brott. Administrativa arrester används som en första varning gentemot unga bloggare.²¹⁷

Enligt UD var yttrandefriheten på internet ”relativt god” till och med 2017.²¹⁸ Vad gäller friheten på internet idag konstaterar Forskare A att internet inte längre är en säker plats.²¹⁹ Enligt programansvarige vid Civil Right Defenders kan man uttrycka kritik gentemot staten men det är riskabelt att göra det om känsliga frågor.²²⁰ Det finns flera exempel på att bloggare tagits till förhör efter att ha uttryckt åsikter som av myndigheterna bedömts kunna hota ”nationens säkerhet”.²²¹ En ledare för Azerbaijan Popular Front Party, Fuad Gahramanli, arresterades i december 2015 efter att ha uttryckt kritik gällande myndigheternas operation i Nardaran. Gahramanli åtalades för att han uttryckt sig på Facebook på ett sätt som uppviglar till ”religiöst hat”.²²²

5.5. Individuell utsatthet

5.5.1. Utsatta grupper

Nedan följer en icke uttömmande lista av utsatta grupper. Lifos bedömning är att det i Azerbajdzjan framför allt är personers aktiviteter som styr myndigheternas intresse för personen och avgör utsattheten, och inte grupptillhörigheten i sig. De grupper som nämns är i många fall relaterade till varandra eller till de teman som redogjorts för i kapitel 3. Exempelvis är ofta anledningen till att visselblåsare och journalister är utsatta att de avslöjat eller kritiserat en myndighet eller en person för korruption.

5.5.1.1. Aktivister

Aktivister ska i detta stycke förstås som en bred kategori av personer som är verksamma med en rad olika politiska frågor. En del personer som i källorna beskrivs som aktivister tillhör även andra grupper listade nedan såsom

²¹⁵ Freedom House, 2018

²¹⁶ HRW, 2013, s. 11

²¹⁷ Amnesty International, *Revolving doors”: The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 2016-06-16

<<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR5542682016ENGLISH.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

²¹⁸ UD, 2018, s. 2

²¹⁹ Forskare A, 2019-01-11

²²⁰ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

²²¹ UD, 2018, s. 8

²²² UN Human Rights Council, 2017, s. 10

människorättsadvokater, journalister eller medlemmar av ett politiskt parti. Därför ska de siffror som nämns nedan bedömas med viss försiktighet.

Från åtminstone 2012 har azerbajdzjanska myndigheter vidtagit flera åtgärder i syfte att begränsa och kontrollera det civila samhället och den politiska oppositionen. Myndigheterna har speciellt inriktat sig på advokater, journalister och andra typer av gräsrotsaktivister. Metoderna har innefattat ”politiskt motiverade åtal, arresteringar, fängslanden och utreseförbud” samt administrativa straff.²²³ Från början var aktivister tillhörande organisationen N!DA, som arbetar för rättsstatsuppbyggnad och demokrati, särskilt utsatta.²²⁴ Mellan 2013 och 2016 fortsatte myndigheterna att gripa bl.a. sociala och politiska aktivister. Under 2014 greps och dömdes 40 personer i vad HRW betecknar som rättsosäkra processer. Aktivister som är aktiva på sociala medier har övervakats och dömts till administrativa arrester i 15–90 dagar.²²⁵ Ledare för icke-statliga organisationer har anklagats och dömts för skattebrott.²²⁶

I slutet av 2015 och början av 2016 släpptes ett antal aktivister i en amnesti. Enligt HRW (2016) ska dock detta inte tolkas som att myndigheterna ändrat sitt tillvägagångssätt eftersom många andra aktivister samtidigt greps.²²⁷ En förklaring till den till synes förbättrade situationen kan vara att det till följd av myndigheternas tidigare ”gedigna” jobb inte finns så många aktiva aktivister kvar varför antalet gripanden minskade.²²⁸ Azerbajdzjan använde sig under 2017 av Interpols varningssystem och utfärdade i juni 2017 en ”röd notis” gällande två aktivister bosatta i Nederländerna.²²⁹

5.5.1.2. Journalister

Genom attacker och skrämselektiker har regimen tidigare förmått oppositionell media att undvika att rapportera om vissa ämnen.²³⁰ Journalister attackeras ofta i samband med att de utövar sin profession. T.ex. i samband med dokumenteringen av demonstrationer.²³¹ Flera mediebolag har fått stänga sin verksamhet de senaste åren. Turan anses vara det sista självständiga mediebolaget som är kvar.²³² Journalister har pekats ut som särskilt utsatta av FN:s särskilda rapportör. FN:s särskilda rapportör återger vittnesmål om att journalister och individer som rapporterar om korruption eller andra felaktigheter av myndighetspersoner har blivit attackerade av samma personer de anklagat.²³³ Journalister som kritiserar lokala myndigheter uppges också riskera repressalier.²³⁴ Grävande journalister som

²²³ UN Human Rights Council, 2017, s. 7 – 8

²²⁴ HRW, 2013, s. 1 – 2

²²⁵ HRW, 2016, s. 14

²²⁶ Se exemplen i HRW, 2016, s. 34 – 49

²²⁷ HRW, 2016, s. 1

²²⁸ Freedom House, 2018

²²⁹ Freedom House, 2018

²³⁰ ICG, 2010, s. 14

²³¹ HRW, 2016, s. 42 – 44

²³² Freedom House, 2018

²³³ UN Human Rights Council, 2017, s. 14 – 15

²³⁴ Freedom House, 2018

är kritiska mot regimen uppges vara särskilt utsatta och det finns inte många som fortfarande är kvar och verksamma i Azerbajdzjan.²³⁵

5.5.1.3. *Människorättsadvokater*

Människorättsförsvarare har pekats ut som särskilt utsatta av FN:s särskilda rapportör.²³⁶ Människorättsadvokater är utsatta för hård press av myndigheterna som, genom åtal eller disciplinära åtgärder, försöker påverka dem. En del av människorättsadvokaterna har genom myndigheternas påverkan uteslutits från advokatsamfundet. I december 2017 tillkom en lag som förbjuder jurister som inte är med i advokatsamfundet från att närvara i domstolsförfarandet.²³⁷ Enligt representanter från det civila samhället i Azerbajdzjan är det väldigt svårt för advokater att försvara människorättsaktivister.²³⁸ Det finns därtill rapporter om att polisen fysiskt hotar advokater. Majoriteten av människorättsadvokaterna är lokaliserade i Baku. Således är det svårt för personer bosatta utanför Baku att få tillgång till effektivt rättsligt stöd.²³⁹ Enligt uppgift var det 2017 endast tio advokater som var beredda att åta sig fall som rör mänskliga rättigheter.²⁴⁰

5.5.1.4. *Visselblåsare*

Visselblåsare har pekats ut som särskilt utsatta av FN:s särskilda rapportör.²⁴¹ Mot bakgrund av den omfattande korruptionen inom de statliga myndigheterna i Azerbajdzjan relaterar visselblåsares aktivitet till stycke 3.5 om korruptionsanklagelser. I [kapitel 6](#) har Lifos kategoriserat två av de politiska fångarna som visselblåsare.

5.5.1.5. *Religiösa aktivister*

Regimen ser generellt religiösa grupper som ett hot. I kapitel 3.1 ges en bakgrund till den religiösa kontexten i Azerbajdzjan.²⁴² En majoritet av de kartlagda politiska fångarna i kapitel 6 har kategoriserats som religiösa aktivister. Därtill har profilerade oppositionella, i kölvattnet av statskuppets försök i Turkiet, anklagats för samröre med Gulenrörelsen.²⁴³

5.5.1.6. *Partipolitiskt aktiva*

För att ge en bild av vilka som tillhör den partipolitiska oppositionen idag kan nämnas att i demonstrationen den 19 januari 2019 deltog enligt uppgift aktivister från Müsavat, Azerbaijan Popular Front Party, REAL och ADR-

²³⁵ Forskare A, 2019-01-10

²³⁶ UN Human Rights Council, 2017, s. 14

²³⁷ Amnesty, *Azerbaijan – new blow for justice as lawyers excluded from trials*, 2017-12-01 <<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/12/azerbaijan-new-blow-for-justice-as-lawyers-excluded-from-trials/>> (hämtad 2018-12-18)

²³⁸ Uppgifterna inhämtades i januari 2017; Council of Europe, 2017, s. 5

²³⁹ USDOS, 2018, s. 10

²⁴⁰ UN Human Rights Council, 2017, s. 17

²⁴¹ UN Human Rights Council, 2017, s. 14

²⁴² Se även Landinfo, 2017, s. 10.

²⁴³ HRW, 2016, s. 15-16.

rörelsen.²⁴⁴ Demonstrationer och potentiella repressalier behandlas separat i stycke 5.5.3.

Enligt USDOS löper oppositionella generellt en större risk än andra medborgare att drabbas av godtyckliga gripanden eller arresteringar. T.ex. har medlemmar av Müsavat och Azerbaijan Popular Front Party gripits och dömts till administrativa arrester efter att ha skrivit inlägg i sociala medier som varit kritiska mot regeringen. Oppositionella som är aktiva utanför Baku tvingas dölja skälen för sina möten och de uppger att polisen ofta upplöser små samlingar och tar in personer på förhör.²⁴⁵ Norska Landinfo gör bedömningen att utsattheten för personer tillhörande den traditionella politiska oppositionen i huvudsak avgörs av individens aktivitet.²⁴⁶

5.5.1.7. Familjemedlemmar till aktivister

Det finns rapporter om att myndigheterna trakasserat och arresterat aktivisters familjemedlemmar.²⁴⁷ Även familjemedlemmar till högt uppsatta oppositionspolitiker har trakasserats.²⁴⁸ Många aktivister har lämnat landet och det finns uppgifter om att familjemedlemmar till aktivister som lämnat landet utsatts för påtryckningar.²⁴⁹ Det finns rapporter, bl.a. från olika medieaktörer, om att det förekommer försök att begränsa exil-azerbajdzjaners yttrandefrihet. Det rapporteras att familjemedlemmar till regimkritiska journalister och aktivister som lever utomlands blir utsatta för påtryckningar och tas in på polisförhör.²⁵⁰

5.5.2. Resor till Georgien

Många aktivister som lämnade Azerbajdzjan 2014 har tagit sig till Georgien på grund av dess närhet, öppnare politiska klimat och generösa viseringsregler. Azerbajdzjan och Georgien har ett nära samarbete och det finns uppgifter om att profilerade oppositionella aktivister trakasserats av personer som misstänkts vara utsända av azerbajdzjanska myndigheter.²⁵¹ En källa från *Human Rights House Foundation* (benämns även som HRHF) som norska Landinfo refererar till uppger att flera personer som rest till

²⁴⁴ Turan, *More Opposition Than Usual Has Come to Rally*, 2019-01-23 <<http://www.contact.az/ext/news/2019/1/free/politics%20news/en/78183.htm>> (hämtad 2019-02-21). För mer ingående information om den politiska oppositionen i Azerbajdzjan se t.ex. Landinfo, 2017

²⁴⁵ USDOS, 2018, s. 26

²⁴⁶ Landinfo, 2016, s. 22 – 25

²⁴⁷ HRW, 2016, s. 4

²⁴⁸ Landinfo, 2017, s. 25. <https://landinfo.no/asset/3664/1/3664_1.pdf> (hämtad 2019-02-04)

²⁴⁹ UD, 2018, s. 2

<<https://www.regeringen.se/49f292/contentassets/ad571a1abb844fa4bcceaa01bb7197ba/azerbajdzjan-manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2017.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

²⁵⁰ UD, 2018, s. 8

²⁵¹ International Partnership for Human Rights, *Repression beyond borders – exiled Azerbaijanis in Georgia*, 2019-09-25, s. 3

<<https://www.refworld.org/docid/5a1d61824.html>> (hämtad 2019-02-21)

Georgien och sedan återvänt blivit utsatta för illabehandling och tortyr. Denna behandling inträffade framför allt i fängelset efter anhållandet.²⁵²

Uppgifterna om att personer som rest till Tbilisi i Georgien har stoppats och fått problem efter att de återvänt till Azerbajdzjan får stöd av andra källor. Efter begräsningarna med finansiering av civilsamhällesorganisationer har Tbilisi blivit platsen där utbetalningar från utlandet kunnat hämtas. Bl.a. USA använder sin ambassad i Tbilisi i detta syfte.²⁵³ Aktivister som reser till Georgien kan därför av myndigheterna misstänkas för att ha hämtat pengar, särskilt personer som endast stannat i Georgien över dagen. Vanliga medborgare som reser till Georgien kommer i normalfallet inte att stöta på problem i samband med att de återvänder hem.²⁵⁴ I sammanhanget bör poängteras att 1,5 miljoner azerbajdzjanska medborgare besökte Georgien 2016.²⁵⁵

Bland de personer som av källor identifieras som politiska fångar (som analyseras i [kapitel 6](#)) återfinns några enstaka fall med georgisk koppling – dels ett fall där en enskild uppges ha frihetsberövats i Georgien (utomrättsligt) och förts till Azerbajdzjan och dömts där, dels ett fall där en person dömts efter att ha anklagats för att smuggla pengar till Azerbajdzjan från Georgien i syfte att finansiera oppositionell verksamhet.

5.5.3. Administrativa arrester och deltagande i demonstrationer

I november 2012 samt maj 2013 stiftade parlamentet lagar vilka höjde bötesbeloppen för att delta och arrangera icke tillåtna demonstrationer. Samtidigt utökades möjligheten till att hålla folk inlåsta på grund av administrativa förseelser såsom att arrangera en otillåten demonstration från 15 till 60 dagar. Det administrativa straffet för att inte följa en polisorder höjdes från 15 till 30 dagar.²⁵⁶ Senare har maxstraffet för administrativa arrester kommit att uppgå till 90 dagar.²⁵⁷

Domstolarna som beslutar om straffet tar i princip enbart polisens vittnesmål i beaktande varför rättssäkerheten vid dessa processer starkt ifrågasätts av HRW.²⁵⁸ Personer misstänkta för administrativa förseelser kan anhållas i upp till 48 timmar. Straffen avtjänas i temporära förvar eller förvar särskilt avsedda för personer dömda för administrativa brott. De temporära förvaren är inte avsedda för längre vistelser varför praxisen att placera administrativt dömda där har kritiserats av CTP.²⁵⁹ Det finns även uppgifter om att personer som dömts till administrativa straff utsatts för tortyr.²⁶⁰

²⁵² Landinfo, 2017, s. 9

²⁵³ Forskare B, 2019-01-27

²⁵⁴ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

²⁵⁵ International Partnership for Human Rights, 2019, s. 3

²⁵⁶ HRW, 2013, s. 69 – 71

²⁵⁷ Se t.ex. HRW, 2016, s. 14

²⁵⁸ HRW, 2016, s. 22 – 23

²⁵⁹ Council of Europe, 2018, s. 17 – 18 (fotnot 30)

²⁶⁰ USDOS, 2018, s. 8

Deltagande i en *sanktionerad demonstration* kan i vissa fall leda till något eller några av följande konsekvenser. Polisen uppges registrera alla som deltar i demonstrationer på Mehsulstadion.²⁶¹ Deltagare som identifierats kan bli inkallade till polisstationer där de blir förhörda och varnade. Dessa samtal sker utan formell grund och utgör i princip ett icke dokumenterat förvarshållande. Det finns en risk att utsättas för tortyr och våld i samband med dessa samtal.²⁶² Programansvarige vid Civil Right Defenders uppger att myndighetspersoner generellt är försiktiga med hur de uttalar sig till aktivister som de vet har breda nätverk. De aktar sig t.ex. för att uttala konkreta hot och kan istället, som en varning, lämna detaljerade redogörelser för personen i frågas privatliv.²⁶³ Forskare A uppger även att det förekommer att personer som förs till polisstationen varnas och hotas med att nästa gång de blir intagna kan narkotika komma att planteras på dem. Den programansvarige vid Civil Right Defenders uppger att det i samband med inkallandet till polisstationen är vanligt att personerna misshandlas ”lätt”. Polisen kontaktar sedan arbetsgivaren. Demonstrationsdeltagaren eller någon närstående blir, i de fall de arbetar för en oligark eller statligt, hotade med att få sparken av sin arbetsgivare om de fortsätter att demonstrera. Det förekommer även att personer som deltagit i en sanktionerad demonstration döms till administrativa fängelsestraff.²⁶⁴

Myndigheternas respons beror på kontexten. De som i september 2016 deltog i de sanktionerade demonstrationerna mot de konstitutionella förändringarna som gav presidenten utökad makt, straffades enligt uppgift hårt. Till och med personer som enbart försökte sprida mer kunskap i syfte att opponera sig mot reformerna bestraffades.²⁶⁵ HRW uppger att åtminstone 38 politiska aktivister greps den 17 och 18 september 2016. Enligt personer som HRW intervjuat ska även polisen hotat vissa aktivister med att plantera narkotika på dem.²⁶⁶ Under mars och april 2018 dömdes 18 personer till administrativa straff på 15 eller 30 dagar och över 100 personer tillhörande Azerbaijan Popular Front Party kallades till, eller trakasserades av, polisen.²⁶⁷

Förutom att sannolikheten att råka ut för repressalier ökar är det Lifos bild att det inte finns särskilt stora skillnader vad gäller formerna av bestraffning för deltagande i en *icke sanktionerad demonstration* jämfört med en

²⁶¹ Bedford & Vinatier, 2017, s.13

²⁶² Council of Europe, 2018, s. 18 – 19

²⁶³ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

²⁶⁴ Efter den senaste stora demonstrationen i januari 2019 dömdes ett stort antal personer, i huvudsak medlemmar tillhörande Azerbaijan Popular Front Party, till administrativa fängelsestraff.; Beskrivningen av det teoretiska händelseförloppet bygger på intervjuerna med Forskare A, 2019-01-10, Forskare B, 2019-01-27 och Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14

²⁶⁵ BTI, 2018, s. 13

²⁶⁶ HRW, 2016, s. 23 – 24

²⁶⁷ USDOS, 2019, s. 20 – 21

sanktionerad demonstration.²⁶⁸ Norska Landinfo hänvisar till flera muntliga källor som gör bedömningen att i huvudsak profilerade personer, såsom aktiva medlemmar av politiska partier, arrangörer, ledare, eller andra personer som är kända sedan tidigare, är de deltagare i icke sanktionerade demonstrationer som myndigheterna riktar in sig på.²⁶⁹

5.5.3.1. Demonstrationen i januari 2019

Tidigare nämnda bloggaren Mehman Huseynovs öde kom att leda till stora protester i slutet av 2018 och början av 2019. Protesterna kulminerade den 19 januari 2019 då mellan 2 800 (polisens uppgifter) och 25 000 personer (oppositionens uppgifter) begav sig till den enda platsen i Baku där oppositionella protester tillåts – Mehsulstadion – för att begära Huseynovs frigivning.²⁷⁰ Demonstrationen arrangerades av *National Council of Democratic Forces* som är en sammanslutning av oppositionella partier. Demonstrationen var enligt en källa den största²⁷¹ sedan 2005. Demonstrationens storlek överraskade myndigheterna. Vid demonstrationen deltog enligt uppgift aktivister från Məsavat, Azerbaijan Popular Front Party, REAL och ADR-rörelsen.²⁷²

Enligt en källa har polisen efter demonstrationen kontaktat ”tusentals personer”. Inte enbart välkända aktivister utan även förstagångsdemonstranter har blivit kontaktade. Myndigheterna har bland annat förhört sig om var deltagarna jobbar och huruvida deltagarna är medlemmar i något politiskt parti.²⁷³ Arrangörerna har kallats till polisstationer.²⁷⁴ Det finns uppgifter om att 50 personer har gripits, bötfällts och dömts till administrativa arrester. En majoritet av dessa ska tillhöra Azerbaijan Popular Front Party.²⁷⁵ Enligt en annan uppgift har 30 aktivister

²⁶⁸ Exempelvis hölls den 6 januari 2019 en demonstration utanför en domstol i Baku. Innan demonstrationen hann börja bröts den upp av myndigheterna och ”några av deltagarna greps”. Tre av dem, samtliga enligt uppgift journalister, dömdes till administrativa fängelsestraff på mellan 20 och 25 dagar. Se: Turan, *Activists' mobil phones and documents are not returned*, 2019-02-04

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78568.htm>> (hämtad 2019-02-21).

Även händelserna i Yasamal i januari 2019, som redogörs för nedan, talar för det.

²⁶⁹ Landinfo, 2017, s. 23

²⁷⁰ Organized Crime and Corruption Reporting Project, *Ismayilova ends hunger strike*, 2019-01-21 <<https://www.occrp.org/en/daily/9143-ismayilova-ends-hunger-strike>> (hämtad 2019-02-04)

²⁷¹ Turan, *Crisis of basis: Economics and Information*, 2019-01-30

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/analytics/en/120325.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷² Turan, *More Opposition Than Usual Has Come to Rally*, 2019-01-23

<<http://www.contact.az/ext/news/2019/1/free/politics%20news/en/78183.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷³ Jam news, *Azerbaijani police call opposition protesters to "verify number and address"*, 2019-01-23 <<https://jam-news.net/azerbaijani-police-call-opposition-protesters-to-verify-number-and-address/>> (hämtad 2019-02-06)

²⁷⁴ Turan, *The organizers of the rally on January 19, was summoned to the police*, 2019-01-22, <<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78243.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷⁵ Se t.ex.: Turan, *Opposition Appoints Rally on February 23*, 2019-02-17

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78898.htm>> (hämtad 2019-02-21)

från Azerbaijan Popular Front Party dömts till administrativa arrester under januari månad 2019.²⁷⁶

Bakus stadsfullmäktige tillät inte National Council of Democratic Forces att hålla ytterligare en demonstration den 26 januari 2019 och motiverade det med att ordningskaos utbrutit vid demonstrationen den 19 januari. Enligt uppgift var det polismyndigheten som begärt av stadsfullmäktige att förbjuda demonstrationen.²⁷⁷ Trots det försökte en grupp på 50–60 personer att demonstrera i området Yasmal. Polisen stoppade manifestationen och förde med sig 15 personer till Yasmals polisstation. Tio av demonstranterna dömdes till administrativa straff och de övriga släpptes med en varning.²⁷⁸ En ny protest skulle ha hållits den 23 februari 2019 men även den förbjöds av myndigheterna.²⁷⁹

5.5.4. Utreseförbud

Enligt en representant för HRHF som norska Landinfo refererar till är det vanligt att myndigheterna utfärdar utreseförbud mot oppositionella och regimkritiker samt även mot en del av deras familjemedlemmar. Enligt HRHF kan även lågprofilerade aktivister²⁸⁰ drabbas av utreseförbud. Myndigheterna har upprättat en ”svart lista” på personer som inte får lämna landet. Denna lista inkluderar dels personer med pågående ärenden hos myndigheterna, dels även regimkritiker.²⁸¹

Det finns stöd i andra öppna källor att bl.a. journalister, MR-aktivister, gräsrotsaktivister, medlemmar i icke-statliga organisationer och advokater nekats att lämna Azerbajdzjan.²⁸² Den programansvarige vid Civil Right Defenders uppger att det är vanligt förekommande att regimkritiker och aktivister nekas utresa men att hela förfarandet kännetecknas av

²⁷⁶ Turan, *Two PFPA Activists detained*, 2019-02-04

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78574.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷⁷ Turan, *National Council's statement on the authorities' refusal to allow a peaceful and lawful public protest demonstration*, 2019-01-29

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Want%20to%20Say/en/78410.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷⁸ Turan, *Police announced the suppression of the street procession in the Yasmal district*, 2019-01-27 < <http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78367.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁷⁹ Turan, *Authorities refused to authorize opposition rally on February 23*, 2019-02-20 <<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/politics%20news/en/78997.htm>> (hämtad 2019-02-21)

²⁸⁰ Det framgår inte hur Landinfo definierar aktivist. Det ska betonas att enligt Landinfo (s. 8) följer HRHF primärt situationen för människorättsaktivister och journalister vilket tyder på att ”aktivist” i detta sammanhang rör sig om mer profilerade personer.

²⁸¹ Landinfo, 2017, s. 8–9

²⁸² BTI, 2018, s. 41; UN Human Rights Council, 2017, s. 7–9 ; HRW, 2016, s. 58; Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, 2016, s. 38; Enligt en uppgift har 30 framstående aktivister belagts med utreseförbud. Se: Turan, *A document restricting freedom of movement is published*, 2019-02-20 <<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/politics%20news/en/78994.htm>> (hämtad 2019-02-21)

oförutserbarhet och godtycklighet. Det förekommer både fall där personer som har utreseförbud tillåtit att lämna landet och vice versa. Samma källa har inte hört om något fall där en person som enbart deltagit i en sanktionerad demonstration blivit belagd med utreseförbud men kan inte utesluta att det förekommer.²⁸³

²⁸³ Programansvarig Civil Right Defenders, 2019-04-09

6. Politiska fångar

I detta kapitel analyseras centrala aspekter av sådana brottsmål där de dömda personerna kan betraktas som politiska fångar. Syftet är att på aggregerad nivå analysera vad som förefaller ha föranlett myndighetsreaktioner, vilka åtgärder som vidtagits (de formella grunderna) samt vilka aktörer (på organisationsnivå) i den azerbajdzjanska rätts- och säkerhetsapparaten som varit involverade, för att på så sätt bättre förstå vad som kan väcka reaktioner hos azerbajdzjanska myndigheter och hur dessa agerar. Genomgången inkluderar analyser av vilka teman för kritik eller oppositionell verksamhet som förekommer, vilka de brottsutredande aktörerna varit, vilka domstolar som dömt samt vilken typ av brottsanklagelser som riktats mot de dömda.

Analysen²⁸⁴ baseras i huvudsak på den sammanställning som en arbetsgrupp, *Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan*, bestående av lokala människorättsförsvarare, jurister, journalister och experter, gör av personer som de definierar som politiska fångar i Azerbajdzjan. Arbetsgruppen ger beskrivningar av och kategoriserar alla enskilda fall. Arbetsgruppen lutar sig mot de definitioner som resolution 1900, antagen av Europarådets parlamentariska församling (2012-10-03), erbjuder. Information om de enskilda fallen har hämtats in på olika sätt: konsultationer med inhemska och relevanta internationella organisationer, rapporter från människorättsorganisationer, dokument från relevanta internationella organisationer som Azerbajdzjan är medlem i och har förpliktelser gentemot (särskilt Europarådet), mediebevakning, bevakning av rättegångar, analyser av domslut och andra juridiska dokument samt intervjuer av advokater och familjer till politiska fångar.²⁸⁵

Förteckningen har uppdaterats vid ett antal tillfällen. Det följande avsnittet baseras på en version som täcker händelser och förhållanden till och med den 20 februari 2019. I den senaste uppdateringen finns 127 personer upptagna som av arbetsgruppen bedöms vara politiska fångar. Det bör betonas att det mellan uppdateringarna sker en omsättning av personer/politiska fångar – personer som avtjänat sina straff släpps av azerbajdzjanska myndigheter och avförs från arbetsgruppens förteckning medan personer som dömts tillförs densamma.

Den 16 mars 2019 släpptes 431 fångar i Azerbajdzjan efter att ha benådats av president Aliyev i samband med firandet av *Novruz*.²⁸⁶ 51 av de

²⁸⁴ Analysen har i första hand baserats på arbetsgruppens underlag, men även, vid behov, andra öppna källor. Dessa redovisas inte löpande i detta avsnitt utan endast separat i källförteckningen.

²⁸⁵ Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, *A unified list of political prisoners in Azerbaijan*, 2019-02-20, s. 3–4
<<https://www.humanrightsclub.net/wp-content/uploads/2019/02/Political-Prisoners-Report-Azerbaijan-WG-20.02.2019.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

²⁸⁶ Caucasian Knot, *Более 400 человек помилованы в Азербайджане*, 2019-03-16
<<https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/333023/>> (hämtad 2019-04-01)

benådade fångarna finns upptagna på den förteckning som använts här.²⁸⁷ Lifos har valt att inkludera de individer som släppts fria i vår analys eftersom dess syfte är att identifiera mönster enligt ovan. Det finns dock anledning att helt kort titta närmare på vilka de politiska fångarna som benådats är, vilket ett avslutande avsnitt av detta kapitel gör.

Det måste understrykas att syftet med detta avsnitt inte är att belägga eller vederlägga riktigheten i att kategorisera varje enskild individ som finns upptagen i förteckningen som politisk fånge. Lifos är medvetet om de definitions-, metod- och bevissvårigheter som är förknippade med detta, samt att det i förteckningen kan finnas fall där enskilda är dömda för handlingar som de har begått och vilka är att betrakta som brottsliga enligt en rättsuppfattning även utanför den azerbajdzjanska kontexten. Lifos tar därför inte ställning till huruvida ovannämnda arbetsgrupps slutsatser är riktiga i varje enskilt fall.

6.1. Arbetsgruppens kategoriseringar

Arbetsgruppen kategoriserar politiska fångar enligt följande: journalister och bloggare; författare/poeter; MR-försvarare; politiska och sociala aktivister; religiösa aktivister; livstidsdömda fångar; personer som gripits i samband med sociala protester; tidigare myndighetsföreträdare; personer som tagits i politisk gisslan; Said Dadashbayli och de som gripits tillsammans med honom.²⁸⁸

Tabell 1. Politiska fångar enligt arbetsgruppens kategoriseringar.

Kategori	Antal
Religiösa aktivister	67
Politiska och sociala aktivister	18
Personer arresterade i relation till sociala protester	13
Journalister och bloggare	9
Said Dadashbayli och de som gripits tillsammans med honom	8
Personer som tagits i politisk gisslan	4
Livstidsdömda fångar	3
Tidigare myndighetsföreträdare	2
Författare och poeter	1
MR-försvarare	1
Personer som gripits i samband med sociala protester	1
Totalsumma	127

Drygt hälften av alla politiska fångar kategoriseras som religiösa aktivister, medan politiska och sociala aktivister samt personer som gripits i samband

²⁸⁷ International Partnership for Human Rights, *Azerbaijan: 51 political prisoners released during Novruz celebrations*, mars 2019 <<https://www.iphronline.org/wp-content/uploads/2019/03/Political-Prisoners-released-1.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

²⁸⁸ International Partnership for Human Rights, 2019, s. 3

med sociala protester tillsammans utgör en knapp fjärdedel av alla politiska fångar.²⁸⁹

6.2. Kategorisering utifrån typ av kritik

Med utgångspunkt i arbetsgruppens förteckning och de fallbeskrivningar som återfinns där, har Lifos kategoriserat politiska fångar utifrån tema för kritik eller oppositionell verksamhet (jämför med [kapitel 3](#)).

Tabell 2. Politiska fångar enligt Lifos kategorisering av tema för kritik eller oppositionell verksamhet.

Tema	Antal
Religion	77
Systemkritik	19
Sociala problem	12
Korruption och övergrepp	9
Politisk gisslan	4
Medlem av tidigare specialstyrka inom inrikesministeriet	3
Visselblåsare	2
Missförhållanden inom militären	1
Totalsumma	127

Även här ses ett tydligt mönster av att religion eller religiös aktivism dominerar som tema. Samtliga inom denna kategori kan på något sätt relateras till shiamuslimsk aktivism. En stor majoritet (52 av 77) associeras med *Muslim Unity Movement*²⁹⁰, varav många med koppling till händelserna i Nardaran i november 2015²⁹¹. Därutöver återfinns medlemmar av Islamic Party of Azerbaijan²⁹² bland de dömda, Said Dadashbayli²⁹³ och de som gripits tillsammans med honom, samt ett dussintal mer fristående individer. Därtill ses vad som här har betecknats som systemkritik (dvs. kritik mot

²⁸⁹ International Partnership for Human Rights, 2019, s. 3; Se tabell 1 i bilaga 1.

²⁹⁰ Bashirov, Galib, *Islamic discourses in Azerbaijan: the securitization of 'non-traditional religious movements'*, Central Asian Survey, vol. 37:1, 2018 <<https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/02634937.2017.1418735?scroll=top&needAccess=true>> (hämtad 2019-04-01) ger följande introduktion: "Perhaps the most blatant expression of Islamic political opposition to the ruling regime has been that of a young Shia scholar, Taleh Baghirzade. Baghirzade is from the Nardaran region, an ultraconservative stronghold north-east of Baku. On returning to Baku from Iraq after his religious studies, Baghirzade established the Movement for Muslim Unity with his followers, most of whom were also from Nardaran."

²⁹¹ Se avsnitt 3.1 samt exempelvis Amnesty International, *Azerbaijan: torture and travesty of justice in Nardaran case*, 2017-02-06

<<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR5556332017ENGLISH.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

²⁹² Se avsnitt 3.1 samt exempelvis Bedford, Sofie, *Islamic Activism in Azerbaijan – Repression and Mobilization in a Post-Soviet Context*, 2009, s. 96–97 <<http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:676750/FULLTEXT01.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

²⁹³ Se exempelvis Forum 18 News Service, *Azerbaijan: Jailed Muslim teacher "completely innocent"*, 2008-05-28 <http://www.forum18.org/archive.php?article_id=1134> (hämtad 2019-04-01)

grunderna i det politiska systemet och dess tillkortakommanden), kritik mot sociala problem, kritik eller avslöjande av korruption och övergrepp. Slutligen finns ett antal specifika fall som definieras av arbetsgruppen: personer som utgör politisk gisslan (dvs. fall där myndigheterna utövar påtryckning mot en misshaglig person genom att åtala och döma anhängig till denne), livstidsdömda medlemmar av en tidigare specialstyrka inom inrikesministeriet²⁹⁴, ett antal tidigare myndighetsföreträdare som av Lifos kategoriserats som visseblåsare samt, slutligen, en aktivist som dömts efter att ha uppmärksammat och protesterat mot missförhållanden inom militären²⁹⁵.

6.3. Brottsutredande aktörer

Lifos har vidare analyserat vilka aktörer inom den azerbajdzjanska rätts- och säkerhetssektorn som har varit inblandade i de identifierade brottsfallen. Analysen har i första hand baserats på arbetsgruppens underlag, men även, vid behov, andra öppna källor. Det bör understrykas att åtskilliga fall av informationsluckor kvarstår även efter att andra källor konsulterats.

Tabell 3. Brottsutredande aktörer.

Aktör	Antal
Inrikesministeriet - avdelningen för bekämpning av organiserad brottslighet	70
Inrikesministeriet	38
Ministeriet för nationell säkerhet	11
Inrikesministeriet - distriktpolis	5
"Main Anti-Corruption Department under the Prosecutor General"	1
Statens säkerhetstjänst	1
Oklart	1
Totalsumma	127

Vad gäller mönster kan framför allt följande uppmärksammas här. Inrikesministeriet (polisen) är den i särklass vanligaste brottsutredande aktören. Detta reflekterar naturligtvis polisens mandat samt, möjligen, det faktum att Ministeriet för nationell säkerhet upplöstes 2015 ([se avsnitt 4.1](#)). Det bör dock uppmärksammas att Statens säkerhetstjänst enligt vissa källor fortsatt är aktiv i att kväsa opposition ([se avsnitt 4.1.1](#)). Det kan således inte uteslutas att säkerhetstjänsten spelar en aktiv roll i fler brottmål än vad som framgår i öppna källor.

Vad gäller inrikesministeriet kan konstateras att avdelningen för bekämpning av organiserad brottslighet är särskilt vanligt förekommande,

²⁹⁴ Under 1994 och 1995 förekom väpnade sammandrabbningar mellan Alieylojala styrkor och en specialstyrka inom inrikesministeriet (OMON [ОМОН] eller OPON [ОПОН från ryskans Отряд милиции особого назначения respektive Отряд полиции особого назначения]). Se exempelvis Utrikespolitiska institutet, Landguiden (betaltjänst), *Modern historia*, 2019-09-27 <<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/azerbajdzjan/modern-historia/>> (hämtad 2019-04-01)

²⁹⁵ Working Group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, 2019, s. 20 – 21

medan distriktspolis i betydligt lägre utsträckning förekommer som brottsutredande aktör. Observationen av detta mönster vinner också stöd hos andra källor (se avsnitten [4.1.2](#) och [4.1.3](#)). Dock bör noteras att ”inrikesministeriet” har angetts när det framkommit att polisen varit den utredande aktören men där inga ytterligare detaljer framgått bland källor. Det kan således i dessa fall handla om distriktspolis, avdelningen för bekämpning av organiserad brottslighet eller någon annan avdelning inom polisen.

6.4. Domstolar i första instans

Tabell 4. Dömande domstol i första instans.

Domstol	Antal
Baku court of grave crimes	74
Lankaran court of grave crimes	9
Shaki court of grave crimes	4
Guba region court	10
Sabunchu district court (Baku)	7
Supreme court	3
Surakhansky district court (Baku)	1
Shirvan city court	1
Sabail district court of Baku	1
Sabail district court (Baku)	1
Mingechevir city court	1
Masalli district court	1
Gazakh district court	1
Ganja Nizami district court	1
Bilasovar district court	1
Balaken district Court	1
Absheron district Court	1
Ej dom	9
Totalsumma	127

Vad gäller dömande domstolar i första instans kan konstateras dels att detta styrs av var det påstådda brottet har begåtts, dels att domstolarna som dömer i mål om allvarlig brottslighet dominerar starkt.²⁹⁶

6.5. Modus i brottsanklagelser

Givet arbetsgruppens bedömningar av alla fall av politiska fångar, kan myndigheternas tillvägagångssätt i den del som avser brottsanklagelser kategoriseras.

²⁹⁶ Baku Court of grave crimes, som är den vanligaste förekommande domstolen i denna kartläggning, har kritiserats bl.a. för att den utan skäl avfärdar försvarets bevisning. Se: Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, 2016, s. 43

Tabell 5. Lifos kategorisering av typ av brottsanklagelser.

Typ av brottsanklagelse	Antal
Vantolkning av opposition eller kritik	90
Bevisplantering	20
Brottsfabricering	12
Politiskt motiverad tillämpning av ersatt lag	3
Brottsprovokation	2
Totalsumma	127

Brottsanklagelser och officiella grunder för domar kan grovt sett delas in i *bevisplantering* (plantering av bevis såsom vapen och/eller narkotika²⁹⁷), *brottsfabricering* (anklagelser helt utan grund), *brottsprovokation* (exempelvis att en anlitad enskild attackerar en misshaglig person vars självförsvar i ett senare skede hålls emot hen) samt *vantolkning av opposition eller kritik* (att aktiviteter som i en demokratisk kontext uppfattas som ordinär oppositionell verksamhet bedöms som omstörtande sådan²⁹⁸). Inte sällan tillämpas i enskilda fall ett modus som kombinerar flera av dessa. Det är exempelvis relativt vanligt att misshagliga personer som döms efter att oppositionell verksamhet vantolkats även döms för narkotikabrott (som skulle kunna kategoriseras som bevisplantering). Det ligger i övningens natur att kategoriseringarna är förenklingar som bl.a. inte fångar detta.

6.6. Benådade fångar mars 2019

Benådade fångar återfinns i samtliga av Lifos kategorier (se tabell 2) med undantag för de livstidsdömda medlemmarna av tidigare specialstyrka inom inrikesministeriet. Religiösa aktivister är underrepresenterade bland dem som benådats (de utgör 61 procent av alla politiska fångar i förteckningen daterad februari 2019 men uppgår endast till 43 procent av de 51 fångar som benådades i mars 2019), medan personer som fängslats till följd av protester eller kritik mot sociala problem är överrepresenterade (9 respektive 22 procent). Elva av tolv personer i den senare kategorin har benådats.²⁹⁹

²⁹⁷ Programansvarig vid Civil Right Defenders, 2019-01-14, uppgav i ett möte att det förekommer anklagelser om att de rättsvårdande myndigheterna i Azerbajdzjan fabricerar och planterar bevis. Särskilt vanligt förekommande är uppgifter om att myndigheter planterat, eller hotat att plantera, narkotika.

²⁹⁸ I sammanhanget har ett flertal brottsrubriceringar tillämpats, exempelvis våldsam upplöpp, huliganism, uppvigling, omstörtande verksamhet och försök till statskupp.

²⁹⁹ International Partnership for Human Rights, 2019, s. 3 <<https://www.iphronline.org/wp-content/uploads/2019/03/Political-Prisoners-released-1.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

7. Lifos analys

7.1. Det azerbajdzjanska samhället och systemet

Den formella makten inom den azeriska staten är koncentrerad till den exekutiva makten, särskilt till presidenten och presidentadministrationen. Den lagstiftande och dömande makten uppvisar stora brister i sin översyn och kontroll av den exekutiva makten. Statliga institutioner, såsom rättsväsendet och de rättsvårdande myndigheterna, kan användas som ett redskap av den exekutiva makten.

Landet har parallellt till den formella maktstrukturen en informell maktstruktur som inåt kännetecknas av en tydlig hierarki. President Ilham Alijev är toppen i ett pyramidliknande nätverk där gemensamma nämnare är geografisk hemvist, klandtillhörighet, familjerelationer och gemensamma ekonomiska intressen. En stark faktor till dessa nätverks styrka är den utbredda ekonomiska korruptionen. Korruptionen knyter även samman den politiska makten med den ekonomiska.

Förutom den formella makten som presidentämbetet ger innehar presidenten även genom denna alternativa struktur omfattande informell makt. Det informella systemets styrka innebär att maktbefogenheter och delegeringar i huvudsak inte är knutna till specifika funktioner eller befattningar utan snarare till enskilda personer. Eftersom staten präglas av korruption och bristande integritet kan delar av statsapparaten i princip användas som ett verktyg av enskilda inflytelserika personer inom regimen. Korruptionen och bristen på rättssäkerhet innebär även att personer som saknar formell politisk eller byråkratisk makt, genom sin ekonomiska makt och/eller genom sina kontakter, kan inneha inflytande inom t.ex. polismyndigheten.

Den pyramidliknande struktur som förhärskar skapar ett beroende mellan vanliga medborgare och makteliten. Ett exempel på det är hur möjligheten att få jobb uppges vara avhängig ens familjs relation till makteliten.³⁰⁰ Det, i sin tur, bidrar till en binär uppdelning av samhället mellan ”insiders”, de med kontakter till makteliten, och ”outsiders”, de som saknar sådana kontakter och framför allt de som tillhör oppositionen.

En förändring av status quo utgör ett potentiellt hot mot alla personer inom systemet att t.ex. förlora en maktposition eller ett jobb. Det bidrar till att tjänstemän på gräsrotsnivå, t.ex. poliser, har ett direkt intresse av att försvara den rådande ordningen. Dessa särdrag gör hela systemet känsligt för förändringar av status quo.

Azerbajdzjans strategiska läge, stormakternas inflytande över landet och den ännu pågående konflikten med Armenien innebär att regimen upplever en rad yttre hot. Azerbajdzjan har därtill en inte helt oproblematiske religiös och etnisk demografi som delvis hänger ihop med de upplevda yttre hoten.

³⁰⁰ ICG, 2010, s. 11

Händelserna i Ganja 2018 är illustrativa för hur den större säkerhetspolitiska kontexten kan påverka säkerhetssituationen internt samt hur den anknyter till andra (säkerhetspolitiska) frågor såsom politisk islam. De visar även på svårigheterna att få verifierad och bekräftad information om vad som sker utanför Baku.

7.2. Individens utsatthet

Den politiska kontexten i Azerbajdzjan, med flera upplevda hot och ett polariserat samhälle, innebär att myndigheterna är väldigt känsliga för kritik. Lifos bedömning är att kontextuella faktorer, såsom tidpunkt och vilken fråga som lyfts inför vilken publik, sannolikt spelar en avgörande roll för hur myndigheterna agerar i det enskilda fallet. De teman som redogörs för i [kapitel 3](#) kan enskilt eller tillsammans bidra till att förstå myndigheternas agerande. Exempelvis finns det en koppling mellan de shiamuslimska grupperingarna och Iran likväl som det finns en koppling mellan vissa av de etniska minoriteterna och Ryssland.

Korruptionsanklagelser riktade mot personer inom, eller med nära band till, den styrande regimen är särskilt känsliga i Azerbajdzjan. De kan i många fall innebära en risk för personen som kommer med anklagelsen eftersom anklagelserna potentiellt utgör ett hot för den som blir anklagad. Även kritik mot presidentfamiljen eller presidenten är särskilt känsligt i Azerbajdzjan.

Det finns en tendens bland de azeriska myndigheterna att vantolka oppositionell verksamhet. En majoritet av de politiska fångar som redogjorts för i [kapitel 6](#) har fängslats på grund av att deras oppositionella verksamhet, enligt Lifos bedömning, har vantolkats av myndigheterna. Myndigheterna använder säkerhetshot som en förevändning för att komma åt oppositionella. Regimen är även rädd för att mindre demonstrationer kan växa och urarta och är därför vaksam mot alla protester.

Myndigheterna använder sig av ett stort antal åtgärder och metoder för att begränsa yttrande-, förenings- och församlingsfriheten. Många av åtgärderna som myndigheterna använder sig av används preventivt i syfte att på förhand förhindra oppositionell verksamhet. Åtgärderna innefattar att sätta ekonomisk och social press på individer som ses som oppositionella i syfte att få dem att upphöra med sina aktiviteter. Det är även vanligt att personer utsätts för återkommande inkallelser till polisstationer. I ett senare skede används administrativa arresteringar på i regel 30 dagar för att straffa och skrämma opponenter. Det är Lifos uppfattning att de flesta personer som arresterats administrativt tidigare utmärkt sig på något vis, t.ex. genom sin aktivitet på sociala medier, är kända av myndigheterna sedan tidigare eller är medlemmar av ett politiskt parti eller av en organisation. Lifos bild är att medlemmar av Azerbaijan Popular Front Party särskilt ofta förekommer i rapportering om politiska aktivister som grips eller trakasserats av myndigheterna.

Utrymmet för oppositionell aktivitet i Azerbajdzjan är i huvudsak begränsat till deltagande i de demonstrationer som myndigheterna tillåter samt till internet och sociala medier. Det finns dock en stor risk att uppmärksammas av myndigheterna även vid deltagande i en av myndigheterna sanktionerad demonstration. Myndigheterna övervakar internet och det är inte ovanligt att det är där som personer uppmärksammas först.

De faktorer som Lifos identifierat som potentiellt innebär en förhöjd risk att uppmärksammas av myndigheterna vid t.ex. en sanktionerad demonstration, och som inte är direkt relaterade till egen aktivitet, är etnicitet, släktskap till profilerade regimkritiker och passivt medlemskap eller anknytning till ett politiskt parti.

Många personer har dömts till administrativa straff på grund av sitt deltagande i fredliga demonstrationer. Icke sanktionerade demonstrationer leder i sig, enligt Lifos bedömning, inte generellt till hårdare respons från myndigheterna än sanktionerade oppositionella demonstrationer. De tenderar dock att beröra sådana frågor som myndigheterna inte tolererar vilket i sig kan innebära att responsen mot individen blir hårdare.

Det är Lifos uppfattning att det är relativt ovanligt att andra än profilerade personer döms straffrättsligt i allmän domstol. De individer som dömts till längre fängelsestraff är i huvudsak olika sociala och politiska aktivister, människorättsförsvarare, islamister, unga personer med stor spridning på sociala medier, journalister, visselblåsare och vissa mer profilerade partipolitiskt aktiva – särskilt personer tillhörande Azerbaijan Popular Front Party. Personer som tidigare tillhört regimen och bytt sida eller personer som misstänks för samröre eller kollaboration med Armenien riskerar även de, i förekommande fall, allvarliga repressalier från myndigheterna. Det är viktigt att återigen framhålla att kontexten sannolikt har en avgörande betydelse i det enskilda fallet.

Många källor som refererats i rapporten fokuserar i hög grad på den partipolitiska oppositionen och andra i huvudsak sekulära rörelser samt situationen för personer som bedriver aktiviteter inom ramen för dessa. Lifos genomgång av fängslade personer som av andra har bedömts vara politiska fångar ger dock vid handen att en majoritet av dessa är personer som snarare bedrivit religiös aktivism. Det kan finnas flera tänkbara förklaringar till denna diskrepans. För det första bör understrykas att genomgången av politiska fångar endast ger en ögonblicksbild – ett flertal individer ur de grupper som benämnts som utsatta i [kapitel 5](#) greps och lagfördes för flera år sedan och har nu släppts, medan gruppen av religiösa aktivister bland politiska fångar i hög grad utgörs av individer som dömts i ett fåtal större brottmål. För att förklara diskrepansen går det dessutom inte att bortse från observationen som görs ovan: det finns en tendens hos källor att inte uppmärksamma de religiösa grupperna lika mycket som den sekulära oppositionen.

Det finns en risk vid samtal, förhör och gripanden av polis där det finns en underliggande oppositionell misstanke att utsättas för hot, trakasserier och våld. Risker att behandlas illa samt till längre fängelsestraff är sannolikt högre i fall där avdelning för bekämpning av organiserad brottslighet är inblandad. Särskilt vanligt förefaller det att vara att personer utsätts för våld i samband med utredningar i syfte att framtvinga erkännanden. Även om det för den enskilde finns möjligheter att klaga på myndigheternas agerande är domstolarna överlag korrupta och kontrolleras av regimen varför den rättsliga processen har omfattande brister.

Lifos sammantagna uppfattning är att den politiska repressionen i Azerbajdzjan trots godtycklighet och oförutserbarhet inte sker slumpmässigt utan följer en tydlig linje. Detta mot bakgrund av de allmänna inskränkningarna i grundläggande fri- och rättigheter, det stora antalet åtgärder som myndigheterna vidtar samt den upptrappning i repressiva åtgärder som används mot utvalda personer. Dessa faktorer innebär troligen även att många regimkritiska aktivister lämnat Azerbajdzjan innan de allra värsta repressalierna mot dem hunnit inträffa.

Källförteckning

Elektroniska källor

Amnesty International, *Azerbaijan: Journalist and writer jailed as ruthless crackdown continues*, 2013-11-13

<<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2013/11/azerbaijan-journalist-and-writer-jailed-ruthless-crackdown-continues/>> (hämtad 2019-04-01)

Amnesty International, *Azerbaijan: The Repression Games*, juni 2015

<http://www.amnesty.eu/content/assets/Reports_and_Briefings_2015/Azerbaijan-The_Repression_Games.pdf> (hämtad 2019-02-04)

Amnesty International, *"Revolving doors": The ongoing persecution of government critics in Azerbaijan*, 2016-06-16

<<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR5542682016ENGLISH.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

Amnesty International, *Azerbaijan: torture and travesty of justice in Nardaran case*, 2017-02-06

<<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR5556332017ENGLISH.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

The Armenian Weekly, *Overhaul of Azerbaijan's National Security Ministry and its Significance*, 2015-12-29

<<https://armenianweekly.com/2015/12/29/azerbaijan-national-security/>> (hämtad 2019-02-04)

Azernews, *Top official: Great leader Heydar Aliyev's ideas to live on while Azerbaijan exists*, 2018-12-12

<<https://www.azernews.az/nation/142513.html>> (hämtad 2019-02-04)

Azernews, *Armenia violates ceasefire with Azerbaijan 23 times*, 2018-12-13, <<https://www.azernews.az/aggression/142520.html>> (hämtad 2019-01-27)

Azernews, *Mehman Huseynov sends appeal to President Ilham Aliyev*,

2019-01-21 <<https://www.azernews.az/nation/144342.html>> (hämtad 2019-02-04)

Azerbaijan Republic, *Commission on Combating Corruption*, 2009-04-30

<<http://www.antikorrupsiya.gov.az/view.php?lang=en&menu=26>> (hämtad 2019-02-04)

Baku Research Institute, *A Brief History of Salafism*, odaterad

<<https://bakuresearchinstitute.org/a-brief-history-of-salafism-in-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

Bashirov, Galib, *Islamic discourses in Azerbaijan: the securitization of 'non-traditional religious movements'*, *Central Asian Survey*, vol. 37:1,

2018

<<https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/02634937.2017.1418735?scroll=top&needAccess=true>> (hämtad 2019-04-01)

BBC Monitoring (betaltjänst), *Azeri opposition says revival of democratic processes 'not expected'* (översättning från azeriska av artikel publicerad i Turan), 2018-06-23, <<https://monitoring.bbc.co.uk/product/c1dpeseo>> (hämtad 2019-02-04)

BBC Monitoring (betaltjänst), *Critics blame Azeri government over violence in second city*, 2019-07-11 <<https://monitoring.bbc.co.uk/product/c2003cpn>> (hämtad 2019-02-04)

Bedford, Sofie, *Islamic Activism in Azerbaijan – Repression and Mobilization in a Post-Soviet Context*, 2009 <<http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:676750/FULLTEXT01.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

Bedford, Sofie, *Introduction the Special Series - Political Mobilization in Azerbaijan – The January 2013 Protest and Beyond*, Philadelphia: Heldref Publications, 2014. vol. 22, nr 1, s. 2– 14 <<http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A692170&dswid=-40>> (hämtad 2019-02-04)

Bedford, Sofie & Vinatier, Laurent, *Resisting the Irresistible: 'Failed opposition' in Azerbaijan and Belarus Revisited*, 2017 <<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1183205&dswid=-40>> (hämtad 2019-02-04)

Bertelsmann Stiftung (BTI), *BTI 2018 Country Report – Azerbaijan*, 2018 <https://www.ecoi.net/en/file/local/1427383/488339_en.pdf> (hämtad 2019-02-03)

Caucasian Knot, *В Азербайджане Араз Гулиев преследуется из-за журналистской деятельности, заявил его брат*, 2012-10-18 <<https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/217363/>> (hämtad 2019-04-01)

Caucasian Knot, *Ganja mayor wounded in armed attack*, 2018-07-11 <<http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43659/>> (hämtad 2019-01-29)

Caucasian Knot, *Riots in Azerbaijani Ganja: secular opposition replaced by religious radicals*, 2018-07-11 <<http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43742/>> (hämtad 2019-01-29)

Caucasian Knot, *Более 400 человек помилованы в Азербайджане*, 2019-03-16 <<https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/333023/>> (hämtad 2019-04-01)

Central Asia Program, *Can an Authoritarian Regime Have a Meritocratic Public Administration? The Case of Azerbaijan*, juni 2018
<<http://centralasiaprogram.org/archives/12461>> (hämtad 2019-02-04)

Coffee, Luke & Nifti, Efghan, *Why the West Needs Azerbaijan*, Foreign Policy, 2018-05-28 <<https://foreignpolicy.com/2018/05/28/why-the-west-needs-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

Colibasanu, Antonia, *A Weakening State in Azerbaijan*, 2017-05-19
<<https://geopoliticalfutures.com/weakening-state-azerbaijan/>> (hämtad 2019-02-04)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan
<https://cpj.org/data/imprisoned/2018/?status=Imprisoned&cc_fips%5B%5D=AJ&start_year=2018&end_year=2018&group_by=location> (hämtad 2019-04-01)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan
<<https://cpj.org/data/people/nijat-aliyev/>> (hämtad 2019-04-01)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan,
<<https://cpj.org/data/people/araz-guliyev/index.php>> (hämtad 2019-04-01)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan,
<<https://cpj.org/data/people/fikret-faramazoglu/index.php>> (hämtad 2019-04-01)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan,
<<https://cpj.org/data/people/elchin-ismayilli/index.php>> (hämtad 2019-04-01)

Committee to Protect Journalists, Data & Research/Imprisoned/Azerbaijan,
<<https://cpj.org/data/people/mehman-huseynov/>> (hämtad 2019-04-01)

Council of Europe, *Committee on the Honouring of Obligations and Commitments by Member States of the Council of the Europe (Monitoring Committee), Honouring of obligations and commitments by Azerbaijan, Information note on a fact-finding visit to Baku (12-14 January 2017)*, 2017-02-19 <<http://website-pace.net/documents/19887/3136217/AS-MON-2017-06-EN.pdf/cccecb9b-5c79-48e7-9f66-3e6b330aca49>> (hämtad 2019-02-21)

Council of Europe, *Report to the Azerbaijani Government on the visit to Azerbaijan carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 23*

to 30 October 2017, 2018-07-18 < <https://rm.coe.int/16808c5e43> > (hämtad 2019-02-21)

Davenport, Christian, *State Repression and Political Order*, *Annual Review of Political Science*, 2007-06-15, vol. 10:1-23
<<https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.10.10140.5.143216>> (hämtad 2019-02-04)

Encyclopedia Britannica, *Azerbaijan*, 2019-04-23
<<https://www.britannica.com/place/Azerbaijan>> (hämtad 2019-04-26)

Eurasia Review, 2017-02-28 <<https://www.eurasiareview.com/28022017-is-baku-transforming-azerbaijan-from-a-shiia-to-a-sunni-muslim-country-oped/>> (hämtad 2019-02-04)

Europadomstolen, *Dom i målet Haziyeu mot Azerbajdzjan, ansökan 19842/15*, 2018-12-06 <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"itemid\":\"001-187944\"}\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)> (hämtad 2019-04-01)

European Court of Human Rights, *Concerning Ilgar Mammadov v. Azerbaijan (Application no. 15172/13)*, 2014-05-22
<http://www.menschenrechte.at/orig/14_3/Mammadov.pdf> (hämtad 2018-12-18)

Europarådet, *Azerbaijani Chief Editor of News Website Sentenced to Seven Years on Extortion Charges*, 2017-06-22
<<https://www.coe.int/en/web/media-freedom/all-alerts/-/soj/alert/27005920>> (hämtad 2019-04-01)

Freedom House, *Nations in Transit 2018 - Azerbaijan country profile*, 2018
<<https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2003/azerbaijan>> (hämtad 2018-12-17)

Forum 18 News Service, *Azerbaijan: Three years' jail for leading prayers*, 2017-07-10 <http://www.forum18.org/archive.php?article_id=2295> (hämtad 2019-04-01)

Forum 18 News Service, *Azerbaijan: Jailed Muslim teacher “completely innocent”*, 2008-05-28
<http://www.forum18.org/archive.php?article_id=1134> (hämtad 2019-04-01)

Frontline Defenders, *Mehman Huseynov sentenced*, 2017-01-11
(uppdatering) <<https://www.frontlinedefenders.org/en/case/mehman-huseynov-sentenced#case-update-id-4909>> (hämtad 2019-04-01)

Human Rights Watch (HRW), *Beaten, Blacklisted and Behind Bars – The Vanishing Space for Freedom of Expression in Azerbaijan*, oktober 2010
<<https://www.hrw.org/report/2010/10/26/beaten-blacklisted-and-behind-bars/vanishing-space-freedom-expression-azerbaijan>> (hämtad 2019-02-04)

HRW, *Tightening the Screws – Azerbaijan’s Crackdown on Civil Society and Dissent*, 2013-09-01
<<https://www.hrw.org/report/2013/09/01/tightening-screws/azerbaijans-crackdown-civil-society-and-dissent>> (hämtad 2019-02-04)

HRW, *Harassed, Imprisoned, Exiled – Azerbaijan’s Continuing Crackdown on Government Critics, Lawyers, and Civil Society*, October 2016, 2016-10-20
<<https://www.hrw.org/report/2016/10/20/harassed-imprisoned-exiled/azerbaijans-continuing-crackdown-government-critics>> (hämtad 2019-04-01)

HRW, *Country summary- Azerbaijan*, januari 2018
<https://www.hrw.org/sites/default/files/azerbaijan_3.pdf> (hämtad 2019-02-04)

International Crisis Group (ICG), *Azerbaijan – Turning over a new Leaf?* 2004-05-13
<<https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/azerbaijan/azerbaijan-turning-over-new-leaf>> (hämtad 2019-02-04)

International Crisis Group (ICG), *Azerbaijan: Vulnerable Stability*, 2010-09-03
<<https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/azerbaijan/azerbaijan-vulnerable-stability>> (hämtad 2019-02-04)

International Partnership for Human Rights, *Azerbaijan: 51 political prisoners released during Novruz celebrations*, mars 2019
<<https://www.iphronline.org/wp-content/uploads/2019/03/Political-Prisoners-released-1.pdf>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, *Journalist Araz Guliyev stands trial*, 2013-01-26
<<https://www.irfs.org/news-feed/journalist-araz-guliyev-stands-trial/>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, *Journalist Nijat Aliyev sentenced to 10 years in prison*, 2013-12-09
<<https://www.irfs.org/news-feed/journalist-nijat-aliyev-sentenced-to-10-years-in-prison/>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, *Investigation of Youth Activist Giyas Ibrahimov's Criminal Case Completed*, 2016-08-19 <<https://www.irfs.org/news-feed/investigation-of-youth-activist-giyas-ibrahimovs-criminal-case-completed/>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, *Supreme Court Rejects Journalist's Appeal*, 2016-04-07
<<https://www.irfs.org/news-feed/supreme-court-rejects-journalists-appeal/>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, *Rufat Safarov and Tofiq Hasanli Transferred to Prison*, 2017-01-06
<https://www.irfs.org/news-feed/rufat-safarov-and-tofig-hasanli-transferred-to-prison/>> (hämtad 2019-04-01)

IRFS, Obeyktiv TV, *Minister Ziya Mammadov, Close Family Friend of Donald Trump, Gets Sacked*, 2017-02-13 <<https://www.irfs.org/news-feed/minister-ziya-mammadov-close-family-friend-of-donald-trump-gets-sacked/>> (hämtad 2019-04-02)

Jam news, *Azerbaijani police call opposition protesters to "verify number and address"*, 2019-01-23 <<https://jam-news.net/azerbaijani-police-call-opposition-protestors-to-verify-number-and-address/>> (hämtad 2019-02-06)

Karasik, Theodore W. & Kechichian, Joseph A., *The Crisis in Azerbaijan: How Clans Influence the Politics of an Emerging Republic*, vol. IV, nr 1, september 1995 <<https://www.mepc.org/node/4855>> (hämtad 2019-02-04)

Kaspi, *Bribery case opened against son of Eldar Sabiroglu*, 2016-01-15
<<http://kaspi.az/en/bribery-case-opened-against-son-of-eldar-sabiroglu/>> (hämtad 2019-04-01)

Landinfo, *Azerbaijan: The Situation for regime critics*, 2017-10-13
<https://landinfo.no/asset/3664/1/3664_1.pdf> (hämtad 2019-02-04)

LaPorte, Jody, *Hidden in plain sight: political opposition and hegemonic authoritarianism in Azerbaijan*, 2014,
<<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1060586X.2014.951184>> (hämtad 2018-12-07)

Mammadli, Sabau, *Azerbaijanis on Both Side of the Syrian Conflict*, odatrad <<https://iwpr.net/global-voices/azerbaijanis-both-sides-syrian-conflict>> (hämtad 2018-12-13)

Mamedova, Meriban, Hasanov, Bashir, Hasanov Hafiz, Bairamov, Nazir, Abil Bairamov & Asad, Mirali Huseinov, *Local government in Azerbaijan*,

odaterad

<<http://www.constitutionnet.org/sites/default/files/Azerbaijan%20Local%20Gov%27t%20Article.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

Meydan TV, *ECHR: Award-winning journalist Seymur Haziyeve unlawfully detained*, 2018-12-10 <<https://www.meydan.tv/en/site/news/31811/>> (hämtad 2019-04-01)

Meydan TV, *Authorities drop criminal charges against Mehman Huseynov*, 2019-01-22 <<https://www.meydan.tv/en/site/news/32493/>> (hämtad 2019-02-04)

Milli Majlis Republic of Azerbaijan, odaterad
<<http://www.meclis.gov.az/?/en/topcontent/14>> (hämtad 2019-02-04)

The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan, *Department for Combatting Organized Crime*, odaterad
<<https://mia.gov.az/?/en/content/28968/>> (hämtad 2018-12-19)

Netherlands Helsinki Committee and the Helsinki Foundation for Human Rights, *The Functioning of the Judicial System in Azerbaijan and its Impact on the Right to a Fair Trial of Human Rights Defenders*, 2016
<http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/Azerbaijan_judiciary.pdf> (hämtad 2019-02-04)

News.az, *Azerbaijan's ruling party surpassed 730,000 members*, 2019-01-19, <<https://www.news.az/articles/politics/136666>> (hämtad 2019-02-04)

News.az, *Ilham Aliyev: Azerbaijan's experience, the achieved results demonstrate rightness of our policy*, 2019-01-23,
<<https://www.news.az/articles/politics/136749>> (hämtad 2019-02-04)

Norwegian Refugee Council/Internal Displacement Monitoring Centre (NRC/IDMC), *After more than 20 years, IDPs still urgently need policies to support full integration*, 2014-03-26
<<http://www.refworld.org/docid/5333ec5a4.html>> (hämtad 2019-02-04)

Ombudsman - The Commissioner for Human Rights of the Republic of Azerbaijan, *National preventive mechanism against torture*, odaterad
<<http://ombudsman.gov.az/en/view/allnews/13>> (hämtad 2019-04-11)

Organized Crime and Corruption Reporting Project, *Ismayilova ends hunger strike*, 2019-01-21 <<https://www.occrp.org/en/daily/9143-ismayilova-ends-hunger-strike>> (hämtad 2019-02-04)

Panorama.am, *Why was Azerbaijan Minister of National Security dismissed? Experts comment*, 2015-10-19

<<https://www.panorama.am/en/news/2015/10/19/eldar-mahmudov/1464979>> (hämtad 2019-02-04)

Official website of the President of the Republic of Azerbaijan, *President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev: Administration*, odatrad
<<https://en.president.az/administration>> (hämtad 2019-02-04)

Official website of the President of the Republic of Azerbaijan, *President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev: Presidential power*, odatrad
<<https://en.president.az/president/power>> (hämtad 2019-02-04)

PEN America, *Azerbaijan: Health concern for imprisoned writer Rashad Ramazanov*, 2017-02-22 <<https://pen.org/rapid-action/azerbaijan-health-concern-imprisoned-writer-rashad-ramazanov/>> (hämtad 2019-04-01)

Prosecutor General's Office of the Republic of Azerbaijan, *Anti-Corruption General Directorate with the Prosecutor General*, odatrad
<<http://www.genprosecutor.gov.az/en/content/40/anti-corruption-general-directorate-with-the-prosecutor-general>> (hämtad 2019-01-07)

Radio Free Europe/Radio Liberty, *Azerbaijani Opposition Party Says Deputy Chief Detained*, 2017-05-26 <<https://www.rferl.org/a/azerbaijan-opposition-party-deputy-head-detained/28510236.html>> (hämtad 2019-04-01)

Radio Free Europe, *Azerbaijani Opposition Leaders, Activists Sentenced In Baku*, 2017-01-25 <<https://www.rferl.org/a/azerbaijan-bagirzade-huseynov-sentenced-20-years/28259206.html>> (hämtad 2019-01-29)

Souleimanov, Emil Aslan, *Azerbaijan, Islamism and unrest in Nardaran*, 2015-12-27 <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13316-azerbaijan-islamism-and-unrest-in-nardaran.html>> (hämtad 2019-02-04)

Transparency International, *National Integrity System Assessment 2014*, 2014,
<http://transparency.az/alac/files/NIS_AZERBAIJAN%20final%20Eng.pdf> (hämtad 2018-12-06)

Transparency International, *Corruption Perception's Index 2018*, 2018 <<https://www.transparency.org/country/AZE>> (hämtad 2019-02-04)

Trend News Agency, *22 people to face trial over Ganja events in Azerbaijan*, 2018-12-03
<<https://en.trend.az/azerbaijan/politics/2988512.html>> (hämtad 2019-02-04)

Turan, *The investigation against Elchin Ismayilli will be within the frameworks of the "Gulen case"*, 2017-03-03,
<<http://www.turan.az/ext/news/2017/3/free/Social/en/60508.htm>> (hämtad 2019-04-01)

Turan, *Azad Hasanov testified under torture*, 2018-10-20,
<<http://www.turan.az/ext/news/2018/10/free/Social/en/75984.htm>> (hämtad 2019-04-01)

Turan, *Six cases on disorders in the city of Ganja sent to courts*, 2019-01-07
< <http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78662.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Supporters of the National Council were detained while visiting the Alley of Martyrs*, 2019-01-20
<<http://www.contact.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78189.htm>>
(hämtad 2019-02-21)

Turan, *Supporters of the National Council were detained while visiting the Alley of Martyrs*, 2019-01-20
<<http://www.contact.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78189.htm>>
(hämtad 2019-02-21)

Turan, *The organizers of the rally on January 19, was summoned to the police*, 2019-01-22
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78243.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *More Opposition Than Usual Has Come to Rally*, 2019-01-23
<<http://www.contact.az/ext/news/2019/1/free/politics%20news/en/78183.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Vidadi Rustamli spoke about special torture over him*, 2019-01-26,
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78357.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Police announced the suppression of the street procession in the Yasmal district*, 2019-01-27
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78367.htm>> (hämtad 2019-04-01)

Turan, *A participant of a one-man rally is arrested for 30 days*, 2019-01-29
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Social/en/78420.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *National Council's statement on the authorities' refusal to allow a peaceful and lawful public protest demonstration*, 2019-01-29

<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/Want%20to%20Say/en/78410.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Crisis of basis: Economics and Information*, 2019-01-30
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/1/free/analytics/en/120325.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *The National Council of Democratic Forces Condemns Violence Against Prisoners*, 2019-02-05
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78576.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Human rights activists held hearings on torture in places of detention*, 2019-02-07
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78671.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *Opposition Appoints Rally on February 23*, 2019-02-17
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/Social/en/78898.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Turan, *A document restricting freedom of movement is published*, 2019-02-20
<<http://www.turan.az/ext/news/2019/2/free/politics%20news/en/78994.htm>> (hämtad 2019-02-21)

Utrikesdepartementet (UD), *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Azerbajdzjan: situationen per den 31 december 2017*, 2018-06-28, <<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41663>> (hämtad 2019-02-04)

United Nations (UN), *Committee against Torture, concluding observations on the fourth periodic report of Azerbaijan*, 2016-01-27
<https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/C/AZE/CO/4&Lang=En> (hämtad 2019-02-04)

UN Human Rights Council, Working Group on Arbitrary Detention, *Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its eighty-first session, 17–26 April 2018*, 2018-07-20,
<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session81/A_HRC_WGAD_2018_12.pdf> (hämtad 2019-04-01)

UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders on this mission to Azerbaijan*, 2017-02-20 <<http://www.refworld.org/docid/58b956874.html>> (hämtad 2019-02-04)

USA, Department of State (USDOS), *2017 Country Reports on Human Rights Practices*, 2018-04-20

<<https://www.state.gov/documents/organization/277385.pdf>> (hämtad 2019-02-04)

USDOS, *2018 Country Reports on Human Rights Practices*, 2019-03-13 <

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=42966>> (hämtad 2019-04-02)

Utrikespolitiska institutet, Landguiden (betaltjänst), *Modern historia*, 2019-09-27 <[https://www.ui.se/landguiden/lander-och-](https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/azerbajdzjan/modern-historia/)

[omraden/europa/azerbajdzjan/modern-historia/](https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/azerbajdzjan/modern-historia/)> (hämtad 2019-04-01)

Working group on a Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, A

Unified List of Political Prisoners in Azerbaijan, 2019-02-20

<<https://www.humanrightsclub.net/wp-content/uploads/2019/02/Political-Prisoners-Report-Azerbaijan-WG-20.02.2019.pdf>> (hämtad 2019-04-03)

Tryckta källor

Cornell, Svante E., *Azerbaijan since Independence*, M.E. Sharpe: Armonk, New York & London, England, 2011

Muntliga källor

Forskare A, 2019-01-11

Forskare B, 2019-01-27

Programansvarig Civil Right Defenders, 2019-01-14

Programansvarig Civil Right Defenders, 2019-04-09

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se